

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

Ideeën regeren de
wereld

De Hiërarchie van
Mededogen, wereld-
wijd, van alle tijden

Mededogen als
levenshouding

Het denkklimaat –
de kosmische en
individuele beelden-
galerij

Inwijding in het
Egyptische Doden-
boek

Kamerplanten

Illustratie omslag:
Bodhisattva Guanyin, expressie
van mededogen.

De drie grondstellingen van de Theosofie

Hoe verstrekkend de theosofische leringen ook zijn, ze zijn gebaseerd op drie grondstellingen. Voor een goed begrip van de Theosofie is het nodig die goed te overdenken.

De eerste grondstelling: Grenzenloosheid

*Eén Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos, Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingsvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verkleind. Eén absolute werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.**

En hoewel onkenbaar, vormt deze absolute werkelijkheid de grondslag voor al het leven.

De tweede grondstelling: Cycliciteit

*De Eeuwigheid van het Heelal in toto als een grenzenloos gebied; periodiek 'het veld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Heelallen', die 'de zich manifesterende sterren' en de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd.**

Alle wezens zijn onvergankelijke 'vonken der Eeuwigheid', die afwisselend fasen van actief leven en innerlijke rust (slaap of dood) doorgaan, in een onophoudelijk cyclisch proces.

De derde grondstelling: De essentiële gelijkwaardigheid van al het leven

*De fundamentele identiteit van alle Zielen met de universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of 'Noodzakelijkheid') in overeenstemming met de Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk.**

Hetzelfde Ene Leven doorstroomt het hart van alles wat bestaat. Alles leeft. Er bestaat geen dode materie. Daarom is alles in essentie *gelijkwaardig*. Alles bezit latent dezelfde vermogens als het grotere geheel waar het deel van is (Over-Ziel) en *ontplooit* deze inherente vermogens geleidelijk, door zich steeds opnieuw te belichamen (tweede grondstelling). Deze bewustzijns groei vindt altijd plaats *in wisselwerking met elkaar* en is grenzenloos (eerste grondstelling).

* Bron: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*, p. 43-47 (paginering originele editie).

Zie voor meer uitleg onze website:

blavatskyhouse.org/nl/over-ons/theosofische-leringen/

Inhoud Lucifer – de Lichtbrenger

47e jaargang | nummer 2 | april 2025

Licht op ...

Ideeën regeren de wereld

p. 38

We mogen dan een technologisch snel veranderende samenleving hebben, maar de mentaliteit in de wereld is niet of weinig veranderd ten opzichte van vroeger. Leren we dan zo langzaam, of leert niet iedereen zijn lessen even snel?

Een van de grote handicaps van deze tijd is, dat we elkaar soms dingen wijsmaken die op geen of weinig feiten gebaseerd zijn. Soms produceren we daardoor 'zichzelf vervullende voorspellingen'. Hoe doorbreken we dergelijke vooroordelen? Hoe pakken we de oorzaken van de problemen aan — in plaats van steeds weer pas achteraf te ontdekken hoe we de problemen hadden moeten aanpakken?

Herman C. Vermeulen

De Hiërarchie van Mededogen, wereldwijd, van alle tijden

Over de eerste serie in de reeks: 150 jaar Theosofie, 18 Miljoen jaar Theosofia

p. 42

Er zijn in alle tijden en wereldwijd zeer hoog ontwikkelde menselijke wezens actief die de moreel-ethische ontwikkeling van de mensheid als geheel ter harte hebben genomen: de Loge van Wijsheid en Mededogen. Dit is een zeer inspirerend gegeven. Tegelijkertijd kan het zweverig of sprookjesachtig overkomen. Maar dat hoeft niet: met de inzichten van de Theosofie in de hand, kun je de realiteit en waarde ervan zelf ervaren en toetsen.

Erwin Bomas

Mededogen als levenshouding

p. 50

Deze lezing geeft een zeer aansprekend inzicht in wat mededogen werkelijk is en wat het betekent om mededogen als levenshouding te hebben.

Bouke van den Noort

Het denkklimaat

De kosmische en individuele beeldengalerij

p. 61

Veel mensen maken zich zorgen over de opwarming van de aarde, maar een nog groter probleem is de vervuiling van ons denkklimaat. Wat kunnen we daaraan doen?

Barend Voorham

Aankondiging:

Inwijding in het Egyptische Dodenboek

p. 68

Een bijzondere uitgave van Stichting I.S.I.S. is op komst! *Inwijding in het Egyptische Dodenboek* is het resultaat van de studie die Joop Smits maakte van het Egyptische Dodenboek en de kennis over de processen van inwijding die we in de Theosofia kunnen vinden. In dit boek volgen we de opeenvolgende processen tijdens de hogere inwijdingen en de parallellen met de processen van het sterven. Deze uitgave is ook bijzonder omdat ter illustratie alle schitterende 'platen' van de papyrus van Ani zijn afgebeeld.

Redactie

Uw Vragen

69

- » Identiteit
- » Kamerplanten
- » Wanneer ben je een Theosoof?
- » Ben je je eigen Guru?

Activiteiten Agenda

72

- » Symposium 2025
- » ITC conferentie

Licht op ...

Ideeën regeren de wereld

Wegkijken kan niet meer, met alle informatie die we hebben

Als we kijken naar de huidige mentaliteit in de wereld, en speciaal naar hoe conflicten ontstaan en hoe deze gepoogd worden om op te lossen, is er maar één conclusie mogelijk: dat we hard toe zijn aan een andere benadering, een andere visie: om vanuit een totaal andere mentaliteit te gaan kijken hoe we samen kunnen leven, hoe we eraan kunnen werken om de grote verschillen in levensomstandigheden te verkleinen.

Onze huidige mentaliteit is niet veel beter dan die van de Romeinen en Germanen een paar duizend jaar geleden. We zijn bijna een letterlijke kopie van die mentaliteit. Soms krijgen we uit onverwachte hoek informatie in de schoot geworpen die dit heel duidelijk maakt. Een verrassend voorbeeld biedt de roman *Alkibiades* van schrijver en classicus Ilja Leonard Pfeijffer. Dit is een omvangrijk boek met alleen al 150 bladzijden met bronvermeldingen. Het boek is het resultaat van zijn studie van het sociale en politieke gedrag van de Atheners, op basis van verslagen rond de tijd van Plato. De schrijver laat zien hoe ongelooflijk sterk de parallellen in politieke mentaliteit zijn tussen de tijd van Socrates en nu. De overeenkomsten zijn schokkend. De schrijver spreekt zich er niet over uit of dit mogelijk een goed voorbeeld is van reïncarnatie.

Leren we zo langzaam?

We mogen dan een hoogtechnologische samenleving hebben met auto's, vliegtuigen en computers, enzovoort, maar de mentaliteit is niet of weinig veranderd ten opzichte van vroeger. Leren we dan zo langzaam, of leert niet iedereen zijn lessen even snel?

Het interval tussen twee incarnaties is, zoals H.P. Blavatsky aangeeft, als *wereldgemiddelde*, ongeveer 2 á 3 duizend jaar. Dat verklaart enigszins de weinige vooruitgang die gemaakt is.

De vraag is gerechtvaardigd: hebben we nu wel of niet iets geleerd in deze duizenden jaren? Als we gewoon weer aan het herhalen zijn wat we in onze vorige incarnaties hebben gedaan, dan is het tijd dat we wat gaan leren. Want we zien nog steeds dat *me first*, het zich afgescheiden denken van anderen, de meest dominante mentale eigenschap is, al zijn er gelukkig uitzonderingen. We zien nog steeds een ongeremde concurrentie-mentaliteit, gevoed door zelfzucht. Deze zelfzucht kan ten koste gaan van vele tienduizenden mensenlevens, niets lijkt te gek te zijn. Conflicten worden benaderd met het adagium 'oog om oog en tand om tand'. Dat is de meest zekere garantie dat deze conflicten niet of zeer moeilijk opgelost kunnen worden.

Het verleden laat ook inspirerende voorbeelden zien

Is er dan niets in het verleden geweest waar we veel waardevols van hadden kunnen leren? Ja, zeker wel, maar die lessen blijven ons niet zo goed bij. Om maar een enkel voorbeeld te noemen: de regeerperiode van keizer Ashoka in Noord-India van 304 tot 232 voor onze jaartelling. Na een zeer bloedige regeerperiode van zijn vader en een even bloedige start nadat hij zijn vader opvolgde, besloot hij, tot zijn grote verdienste, tot een totaal andere aanpak. In ons tijdschrift *Lucifer* kunt u over Ashoka's uitzonderlijke hervormingen lezen.⁽¹⁾

Het sterke van dit voorbeeld is, dat er een totaal andere samenleving moest worden opgebouwd en dat Ashoka dat ook voor elkaar heeft gekregen. In een tijd waarin reizen en communicatie over grote afstanden veel moeilijker waren dan nu, is het hem gelukt een veel socialere samenleving op te zetten: harmonischer en met een grotere gelijkheid voor iedereen.

Er zijn ook culturen geweest die veel efficiëntere werkwijzen hadden dan wij, om tot een oplossing van

conflicten te komen. Die culturen durven we zelfs nu nog ‘primitief’ te noemen. Voorbeelden zijn de inheemse volkeren van Noord-Amerika en de Afrikaanse volkeren die leefden vanuit de Ubuntu filosofie: twee verschillende culturen op twee verschillende continenten, die een veel betere aanpak hadden dan wij nu.

We kunnen ook denken aan de organisaties die zijn opgericht om een herhaling van de ellende van de Eerste en Tweede Wereldoorlog te voorkomen, vanuit het adagium ‘dit nooit meer’: de Volkenbond in 1919 en de Verenigde Naties in 1945. Ook het Internationaal Gerechtshof en het Internationaal Strafhof zijn mechanismen om geweld te voorkomen.

Maar een deel van die organisaties heeft een ingeboren handicap: het vetorecht van enkele van de deelnemende landen. Dat vetorecht is afgedwongen door de machtigste landen. Dat zorgt voor een enorme beperking bij het doen van eerlijke en oprechte uitspraken en het maken van afspraken. Het zet het algemeen belang op een tweede plaats.

Zichzelf vervullende voorspellingen

Een van de grote handicaps van deze tijd is die van mentale zelfvervuiling. Daarmee bedoelen we dat we onszelf dingen aanpraten, dat we elkaar dingen wijsmaken die op geen of weinig feiten gebaseerd zijn. De gevolgen daarvan gaan soms ver. Soms produceer je daardoor wat in het dagelijks spraakgebruik bekend staat als een *zichzelf vervullende voorspelling* (in het Engels: *self fulfilling prophecy*). Dit is een voorspelling die zichzelf waarmaakt, omdat de overtuigingen of verwachtingen van een persoon of een groep personen hun handelen sterk gaan beïnvloeden, zo niet bepalen.

Dit fenomeen kan leiden tot zowel positieve als negatieve uitkomsten, afhankelijk van de aard van de verwachting: uitgaand van vertrouwen of wantrouwen. Het punt hier is, dat hun verwachting door hun eigen handelen wordt waargemaakt.

Een klassiek voorbeeld van een zichzelf vervullende voorspelling is een bankrun. Als er een vals gerucht ontstaat dat een bank insolvent is – niet in staat is om zijn spaartegoeden te dekken – volgt er paniek. Veel spaarders willen dan hun geld in één keer opnemen, voordat de kas van de bank opraakt. Omdat de bank dat niet kan leveren, wordt ze daadwerkelijk insolvent. Zo leidt een oorspronkelijk valse overtuiging tot zijn eigen vervulling, ook als de bank niet in een slechte financiële positie was.

Dat een gerucht zo kan uitwerken, heeft zich vaak bewezen. Het proces van ‘zichzelf vervullende voorspellingen’ is belangrijk om meer begrip te krijgen van menselijke groepsrelaties. Onder de geschikte (of beter gezegd, ‘de verkeerde’) omstandigheden kunnen onnauwkeurige sociale stereotypen leiden tot hun eigen vervulling. Leden van groepen die als intelligent, competent of leuk worden gestereotypeerd, kunnen daardoor daadwerkelijk intelligenter, competenter of leuker worden dan de leden van groepen waarvoor het tegengestelde geldt. Zo kunnen deze ‘zichzelf vervullende voorspellingen’ bijdragen aan, niet alleen het behoud van die stereotypen, maar ook aan de groeps-ongelijkheden die aanleiding geven tot die stereotypen. De uitwerking van dit soort processen is echter beperkt, en de mate waarin ze bijdragen aan groeps-ongelijkheden is onderwerp van aanzienlijke controverse.

De invloed van vooroordelen en geruchten hebben velen van ons ook zelf ervaren: het voorbeeld van de bankrun laat de gevolgen ervan duidelijk zien.

Waarom wordt een gedachte steeds sterker?

De bovenstaande situaties zijn volledig te verklaren met iets meer kennis van het denkproces. Het artikel ‘Het denkklimaat’ van Barend Voorham, in dit nummer, geeft een goede basis om zo’n begrip op te bouwen. Het verloop van het denkproces wordt door de Meesters van mevrouw Blavatsky in hun brieven uitgelegd.⁽²⁾ Door bepaalde gedachten in ons denken binnen te laten en een plaats te geven, dus door er aandacht aan te geven, worden ze krachtiger en krijgen ze meer invloed in ons denken. We voeden gedachten door aan die gedachten te denken.

Elke opgevangen gedachte stralen we op onze beurt ook weer uit. Deze wordt opgevangen door anderen die open staan voor dit soort gedachten. Als deze andere mensen op hun beurt er aandacht aan geven, ze opnieuw

versterken en ernaar gaan handelen, ontstaat een soort lawine-effect. De gedachtekracht van de initiator – de bron vanwaar deze gedachten vandaan komen – wordt steeds versterkt. Zo krijgen we een zichzelf vervullende voorspelling. Met als uiteindelijk effect dat al deze mensen denken: ‘zie je wel, ik had gelijk’.

Doorbreken van onze denkpatronen

Als we het bovenstaande begrijpen, is het duidelijk dat we moeten beginnen bij onszelf. We zullen zelf deze cycli van gedachtepatronen moeten doorbreken. We zijn allen in staat door onze vooroordelen heen te kijken en een andere, veel begripsvollere visie op te bouwen. Een goed voorbeeld van zo’n wezenlijk andere zienswijze vinden we bij Lao-tse. In zijn *Tao Teh Ching*, paradox 38, geeft hij ons een goede uitdaging. In deze paradox zegt hij:

*Ik ben goed voor de goeden omdat ze goed zijn;
ik ben goed voor de niet-goeden omdat ze goed mogen worden.*

Bedenk hierbij nadrukkelijk dat het ‘goed zijn voor de goeden’ en het ‘goed zijn voor de niet-goeden’ niet twee keer hetzelfde type goedheid is. Om iemand goed te laten worden heeft iemand een andere benadering nodig dan iemand die wel in zijn hart goed is.

Goed zijn voor de goeden doe je door hen bij te staan om hun bestaande onzelfzuchtigheid en hulpvaardigheid verder te ontplooien. Goed zijn voor de niet-goeden doe je door hun sociale besef te activeren en hun zelfbeheersing te trainen, hen te helpen hun agressie te overwinnen. Onzelfzuchtigheid is aan te leren, ook al wordt dat door de niet-goeden vaak als onaangenaam ervaren, omdat het tegen hun opgebouwde karakterpatroon ingaat.

Deze paradox 38 krijgt trouwens in bijna elke vertaling een andere vorm. Er zijn meer dan 150 vertalingen in westerse talen die onderling sterk kunnen verschillen.

Vanuit begrip problemen voorkómen

Zo zullen we onze eigen vooroordelen, onze eigen zichzelf vervullende voorspellingen moeten doorbreken, als we visies willen opbouwen die de oorzaken van de problemen aanpakken, zodat we niet steeds pas *achteraf weer* ontdekken hoe de problemen opgelost hadden kunnen worden.

Soms zijn er in de geschiedenis uitzonderlijke momenten waarop de mogelijkheid zich voordoet om tot wezenlijke veranderingen te komen, en hopelijk verbeteringen, als we er een goed gebruik van weten te maken. Dat was zo in 1989, toen de Berlijnse muur viel. In die tijd, de periode van de grote ommezwaai in de Sovjet-Unie, werd aan het Westen om financiële hulp gevraagd. Als we toen een fractie van de 800 miljard euro die Europa nu extra gaat investeren in militaire middelen, als hulp hadden gegeven aan de Sovjet-Unie, dan hadden we nu wellicht een totaal ander wereldbeeld gehad. Dit economische argument is op zich misschien wat zwak. Maar er zijn daarnaast zwaarwegender – en veel humanere – argumenten om universele Broederschap in de praktijk te brengen. Is het niet tijd om ons af te vragen of, in plaats van 800 miljard euro te steken in bewapening, het misschien veel verstandiger is om die 800 miljard in vredesprojecten te steken?

Een ander voorbeeld waarbij we niet door onze eigen vooroordelen konden breken, waren de experimenten in Canada met het invoeren van een basisinkomen en de discussie over een universeel basisinkomen, negatieve inkomstenbelasting en gerelateerde welzijnssystemen. De discussie gaat terug tot de jaren dertig, toen de sociale kredietbeweging ideeën in die richting had.

Er zijn twee belangrijke basisinkomen-experimenten uitgevoerd in Canada. Het eerste was het *Mincome*-experiment in Manitoba van 1974 tot 1979. Dat was een zeer geslaagd experiment, maar het was elke econoom een doorn in het oog, omdat het volkomen tegen de westerse economische zienswijze inging, waaraan al 100 jaar of langer wordt vastgehouden.

Een tweede poging was in Ontario: het zogenoemde ‘Basisinkomen Pilot Project’ in 2018. Dat laatste experiment was bedoeld om drie jaar te duren. Maar het duurde slechts enkele maanden, omdat de nieuw

gekozen conservatieve regering het experiment annuleerde. Het heeft dus nooit een kans gehad. Het idee achter beide experimenten was: geef mensen een financiële basis om van te leven, en dus bestaanszekerheid, waardoor ze hun creativiteit kunnen gebruiken om een goed medeburger te zijn, een waardevol lid van een samenleving, in plaats van continu bezig te zijn met 'hoe kan ik in leven blijven'. Dit zijn levende bewijzen in het klein, dat in samenlevingen waarbinnen de inkomens- en vermogens-verschillen het kleinst zijn, het geluk, de welvaart en gezondheid het hoogst is. En dat daarom een totaal andere economische visie heel goed kan werken.

Het alternatief: altruïstisch, zelfstandig denken

Door de negatieve kracht van de vooroordelen in onszelf, en doordat we deze daardoor ook bij anderen activeren, creëren we een mentaal klimaat dat allerlei negatieve elementen de gelegenheid geeft om naar voren te komen en de macht te pakken. En dan is de vraag: hoe komen we hier weer van af?

Bedenk dat we nog lang te maken zullen hebben met de vele karmische consequenties van onze *zichzelf vervullende voorspellingen*. De gevolgen daarvan krijgen we niet in een handomdraai teruggedraaid. We zullen het al opgebouwde karma moeten verwerken. Ook hier zal een verfrissende en een gareel-doorbrekende aanpak moeten plaatsvinden. Het genoemde citaat uit de Tao Teh Ching geeft ons daarvoor een gouden sleutel.

Onze kennis van het denkproces is gemiddeld genomen maar heel klein. Aan de ene kant is dat goed, omdat dat ons enigszins bescherming geeft tegen de zelfzucht, de dominerende karakteristiek van ons hedendaags denken. Deze onwetendheid beschermt ons nog enigszins, omdat extra kennis ook extra verantwoordelijkheidsgevoel vereist. Aan de andere kant zouden we ons veel ellende besparen als we ons realiseren wat de gevolgen van ons denken zijn.

Toen H.P. Blavatsky 150 jaar geleden in New York aankwam sprak zij de historische, onvergetelijke woorden: “*Ik ben gekomen om de denkgarelen der mensen te doorbreken*”. Het was voor haar en haar leraren al duidelijk dat het overwinnen van starheid van denken de grote uitdaging is voor de mensheid in de komende cycli.

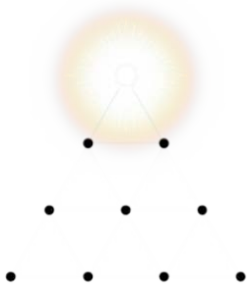
In haar artikelen schreef ze vaak over de noodzaak van een totaal andere visie en benadering, op basis van vrijheid van denken en zelfstandig onderzoek. We halen daarom, tot slot, dit citaat van H.P. Blavatsky aan:

... om de eervolle titel van Theosoof te verdienen, moet men bovenal een altruïst zijn; iemand die altijd bereid is om zowel vijand als vriend te helpen, om te handelen in plaats van te spreken; en anderen tot actie te bewegen, terwijl hij nooit een kans voorbij laat gaan om zelf aan de slag te gaan. (...) geen enkele ware Theosoof zal ooit zijn medebroeder of buur voorschrijven wat hij wel of niet moet geloven, en hem evenmin dwingen tot manieren van handelen die hem niet liggen, hoe juist ze hemzelf ook lijken, (...) er zijn andere plichten die hij moet vervullen: (a) zijn broeder te waarschuwen voor elk gevaar dat deze niet ziet; en (b) zijn kennis – als hij die verworven heeft – te delen met hen die minder fortuinlijk waren dan hijzelf wat hun mogelijkheden betreft om die kennis te verwerven.⁽³⁾

Herman C. Vermeulen

Referenties

1. Barend Voorham, 'Ashoka. Voorbeeld voor huidige staatshoofden.' Artikel in: *Lucifer*, jaargang 22, juni 2000, p. 68-77 (Het artikel kan worden aangevraagd via onze website blavatskyhouse.org/nl/tijdschrift/).
2. Meester Koot Hoomi spreekt over de kracht van ideeën onder andere in zijn brief van 10 december 1880. Zie: *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett, in chronological sequence*. Quezon City, Metro Manila, Philippines, Theosophical Publishing House, 1993, letter nr. 12, p. 39. Nederlandse editie: *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*. Pasadena, Theosophical University Press, 1979, brief nr. 6, p. 26-27.
3. H.P. Blavatsky, 'Why the Vahan'. Artikel in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume XII*. Wheaton, Illinois, Theosophical Publishing House, 1980, p. 417-418.

Kerngedachten

» De Theosofia verwijst naar de eeuwige kennis over de ene Werkelijkheid. Het is universele wijsheid, die er wereldwijd en in alle tijden zal zijn.

» Theosofie is de naam van de huidige presentatie van de Theosofia sinds 1875.

» Een hiërarchie is het invloedsveld van een geheel van wezens in een spirituele rangorde, geleid door een hiërarch: de eerste, de leider, die de hele hiërarchie inspireert.

» De Hiërarchie van Mededogen wordt gevormd door wezens die vanuit mededogen hun leven in dienst stellen van de spirituele ontwikkeling van alle wezens.

» Cycli zijn terugkerende levensperiodes van wezens, die een invloedsveld uitstralen waartoe andere wezens worden aangetrokken en waarbinnen deze wezens zich kunnen ontwikkelen.

» Het leven is als een bewustzijnsschool, met leerlingen en Leraren.

» Elk mens kan mededogend zijn, zijn visie hierop verdiepen en meewerken met de Hiërarchie van Mededogen.

De Hiërarchie van Mededogen, wereldwijd, van alle tijden

Over de eerste serie in de reeks:

150 jaar Theosofie, 18 miljoen jaar Theosofia

Vanaf januari 2025 zijn we een reeks lezingenseries gestart, met als overkoepelend thema: *18 miljoen jaar Theosofia, 150 jaar Theosofie*. We zijn bewust begonnen met de serie: *De Hiërarchie van Mededogen, wereldwijd, van alle tijden*. Dit artikel geeft een heldere inleiding op de inhoud van deze vier lezingen.

Er zijn in alle tijden en wereldwijd zeer hoog ontwikkelde menselijke wezens actief die de moreel-ethische ontwikkeling van de mensheid als geheel ter harte hebben genomen. Zij hebben zich verenigd in een samenwerking die bekend staat als de Loge van Wijsheid en Mededogen. Deze Loge behoort tot de Hiërarchie van Mededogen.

De lezingenserie over de Hiërarchie van Mededogen helpt je te begrijpen welke innerlijke krachten een rol spelen bij de menselijke ontwikkeling op weg naar eenheid en de realisatie van universele broederschap. Het is een van de meest inspirerende onderwerpen. Tegelijkertijd is het een onderwerp dat snel zweverig of sprookjesachtig kan overkomen. Maar dat hoeft niet. Als je consequent en logisch redeneert vanuit de uitgangspunten die de Theosofie stelt, kun je de realiteit en waarde ervan zelf ervaren en toetsen.

Voor mensen die nog niet zo bekend zijn met de Theosofie zal het overkoepelende thema en de lezingstitel wellicht vragen oproepen.

- Waarom hebben we het over 18 miljoen jaar Theosofia en 150 jaar Theosofie?
- Waarom spreekt de Theosofie van het bestaan van een Hiërarchie van Mededogen?
- Wat is die Hiërarchie van Mededogen en hoe kunnen we

deze herkennen?

- Wat doet deze Hiërarchie van Mededogen?

We maken in dit artikel een begin met de antwoorden op deze vragen. In de eerste lezingenserie *De Hiërarchie van Mededogen, wereldwijd, van alle tijden* van vier lezingen komen die vragen uitgebreider aan bod. We raden daarom iedereen aan deze terug te kijken op onze website of YouTube-kanaal.⁽¹⁾

Theosofie en Theosofia

Waarom hebben we het over 150 jaar Theosofie en 18 miljoen jaar Theosofia? Dit jaar is het 150 jaar geleden dat er een enorme impuls van wijsheid is gegeven in de wereld. Mevrouw H.P. Blavatsky vormde het kanaal voor deze spirituele impuls vanuit de Hiërarchie van Mededogen.

We staan in dit artikel vooral stil bij de Hiërarchie van Mededogen. Want – al is met name H.P. Blavatsky's naam aan de impuls van de moderne Theosofische Beweging verbonden – het was deze Hiërarchie van Mededogen die haar in 1875 in New York de Theosophical Society liet stichten. De universele ideeën die zij bracht resoneren nog altijd wereldwijd en zullen dat blijven doen door het volhardende werk van Theosofen wereldwijd. Die impuls in 1875 kwam niet zomaar op dat specifieke moment: hij past in een patroon van cyclische spirituele impulsen en de fase waar de mensheid in verkeerde.

Theosofie is een van de meest gebruikte benamingen die H.P. Blavatsky gaf aan de universele wijsheid die ze 150 jaar geleden opnieuw introduceerde. Ze gebruikte ook andere benamingen hiervoor, zoals de Geheime Leer, de Wijsheidsreligie, de Oude Wijsheid, et cetera. Theosofie is dus om te beginnen een naam. En het is belangrijk om de naam niet voor het ding zelf te houden. Een naam verwijst slechts naar iets. De naam Theosofie verwijst naar het Griekse *Theosophia* dat letterlijk betekent: Goddelijke Wijsheid, Wijsheid der Goden.

Wat is wijsheid?

Dit roept natuurlijk weer nieuwe vragen op. Wat houdt deze Goddelijke Wijsheid in? Wat is dan wijsheid om te beginnen? (Op Goden en het goddelijke komen we zo terug.) Een eerste omschrijving is: het kennen van waarheid, want wat niet waar is, is niet wijs. De vervolgvraag is: wat is waarheid? Je kunt zeggen, de Realiteit in zijn totaliteit. En die realiteit is oneindig of grenzenloos, zoals we dagelijks kunnen ervaren. Bijvoorbeeld, elke dag opnieuw zijn er weer nieuwe ervaringen op te doen, kunnen we nieuwe inzichten verkrijgen, nieuwe dingen leren. De werkelijkheid is elke keer weer ruimer en dieper dan we dachten. En dan is *ons* groeiende perspectief op die realiteit altijd nog beperkt. We zien maar een kleine dwarsdoorsnede ervan, we bekijken het maar van één kant. Daarvan worden we ons bewust als we denken aan de talloze perspectieven van anderen die dezelfde realiteit waarnemen, maar toch net iets anders dan wij. Denk verder aan de oneindigheid van het menselijk denken: we

kunnen steeds andere gedachten denken, en hopelijk ook steeds ruimere. Denk aan onze grenzenloze creativiteit, het vermogen onze verbeeldingskracht telkens weer in nieuwe contexten toe te passen. Denk aan de onbegrensde verscheidenheid aan bewustzijnservaringen.

Ook blijkt dat als we steeds verder in het universum kijken, we nergens op grenzen stuiten, anders dan de grenzen van ons eigen waarnemingsvermogen. En dat geldt eveneens als we steeds dieper in het allerkleinste proberen door te dringen. Zo boven, zo beneden.

Deze grenzenloosheid is dan ook het eerste uitgangspunt of de eerste grondstelling van de Theosofia, zoals op de binnenkant van de omslag van dit tijdschrift te lezen is. Er kan per definitie ook maar één Waarheid of Realiteit zijn. Als er twee opvattingen van de waarheid in strijd zijn met elkaar, is of de ene waar of de andere, of – de derde mogelijkheid – ze zijn te verenigen tot één grotere blik op de realiteit. Dat proces van waarheidsvinding is te versnellen door kennis en wijsheid met elkaar te delen, te onderzoeken, te integreren.

Veel parabels, zoals bijvoorbeeld de buddhistische allegorie van de blinde monniken en de olifant, of de Grot van Plato, wijzen op onze neiging om beperkte dingen voor de enige werkelijkheid te houden. Tegelijkertijd wijzen die verhalen ons de weg om tot meer waarheid te komen: door ons *eigen* begripsvermogen en waarnemingsvermogen uit te breiden. Hoeveel we van de realiteit kennen, is dus afhankelijk van ons eigen waarnemingsvermogen, het verruimen van ons eigen bewustzijn, de mate waarin we ons verbinden met het bewustzijn van anderen. Dit relateert weer aan de letterlijke betekenis van Theosofia: goddelijke wijsheid, wijsheid der goden: de mogelijkheid om ons bewustzijn tot de sfeer van het goddelijke te verheffen en kennis te nemen van de wijsheid op dat niveau.

Goden en goddelijkheid

Wat is in dit verband goddelijk? Wat zijn goden? Het gaat om wezens, levende wezens, die al veel verder gevorderd zijn in de ontwikkeling en verruiming van hun bewustzijn dan de mens, zodat ze zich veel meer één weten met het Ene Leven, met alle andere levende wezens. Net als dat de Realiteit grenzenloos is, geldt dat dus ook voor verschillende niveaus van bewustzijn. En bewustzijnsniveaus die boven het menselijke uitstijgen, ruim voorbij het bewustzijnsniveau van de gemiddelde mens zoals die nu is in deze fase van evolutie, worden 'goddelijk' genoemd. Nu zijn 'goddelijk', 'god' en 'goden' wat beladen begrippen geworden; in andere tradities spreekt

men van hemelse Buddha's, Dhyāni-Chohans, voorvaderen, et cetera.

Nu zijn die begrippen behoorlijk gedegenereerd. In veel godsdiensten gelooft men in God of goden als opperwezen of machtige hogere wezens die ons lot zouden bepalen, van wie we bepaalde gunsten kunnen afdwingen door vroom te zijn, door te bidden of in hen te geloven. Maar kijk je naar wat de Wereldleraren of Wijzen oorspronkelijk over hen zeggen, dan wijzen ze zonder uitzondering naar de goddelijke vermogens in onszelf, en de mogelijkheid om onszelf zo te ontwikkelen dat we gelijk aan de God in ons worden, gelijk aan de goden worden. Goden zijn wezens die weliswaar verder gevorderd zijn dan wij, maar met wie we precies dezelfde grenzenloze oorsprong en vermogens delen. De goden zijn dan ook niet volmaakt. Ze groeien ook. Maar de wijsheid van deze vergevorderde wezens is *voor ons mensen* eeuwig, overal geldig oftewel universeel. Je kunt het daarom terecht universele wijsheid noemen. Wij kunnen zelf de universele geldigheid van deze wijsheid toetsen.

Wat is nu het onderscheid tussen de Theosofia en de Theosofie? De Theosofia verwijst naar de voor ons eeuwige kennis over de ene achterliggende geestelijke realiteit. Het is een universele wijsheid, die er voor ons altijd al is geweest, er altijd zal zijn en ook overal en in alle tijden terug te vinden is.

Betekent het dat we dit maar klakkeloos moeten accepteren? Nee, want het is pas echt jouw wijsheid als je het voor jezelf hebt bewezen, het zelf hebt ervaren en getoetst. De wezens die we goddelijk of universeel noemen, zijn ons vooruit, omdat ze het goddelijke of universele in zichzelf wakker gemaakt hebben. Ze hebben hun eigen bewustzijn en waarnemingsvermogen een stuk verder uitgebreid en hebben op die manier op veel meer gebieden ervaring opgedaan dan wij nu doen. Maar ook al zijn wij in onze evolutie nog niet wat we goddelijk of universeel kunnen noemen, elk mens, ja elk wezen, heeft dit universele of goddelijke wel latent in zich.

De Theosofia is in essentie dus niet te begrenzen, is oneindig. En Theosofie met 'ie' is wat onder die naam sinds 1875 van de Theosofia naar buiten is gebracht. Als het goed is, is het een zo getrouw mogelijke weergave van een stukje van die oneindige Theosofia. Het is dus niet zomaar nog een levensbeschouwelijke stroming, naast de vele die er al zijn. Het is een leer die verwijst naar de *ene* bron van waaruit alle religieuze en filosofische stromingen zijn ontstaan, zoals het Hinduïsme, Buddhismisme, Platonisme, Christendom of humanisme. Elk van die stromingen is

ooit ook als een stukje Theosofia begonnen, maar ze zijn voor een groot deel gedegenereerd. Ze zijn niet meer universeel, ze zijn deels dogmatisch en sektarisch geworden en kunnen niet meer de spirituele kracht uitoefenen die ze ooit hebben gehad.

Het is daarom de uitdaging om de Theosofie zo zuiver mogelijk te houden en over te dragen, zodat het zo min mogelijk van de bron – de Theosofia – afwijkt.

Leven binnen leven

Waarom spreken we dan van achttien miljoen jaar Theosofia? Is er dan toch een begin, en daarmee een begrenzing? Nee, de Theosofia was er daarvoor ook al, zal er altijd zijn en altijd blijven. Maar dat getal heeft te maken met het beginnen van het ontwaken van de mensheid. Achttien miljoen geleden is het moment dat het denkvermogen van de mensheid werd geactiveerd en een begin kon maken met kennis nemen van die Theosofia.

Dit heeft te maken met de leer van de cycli, die wordt verwoord in de tweede grondstelling van de Theosofia (zie de binnenomslag). Een conclusie uit de eerste grondstelling is dat het Ene Leven alles doorstroomt. Elk leven is een straal van het grenzenloze. We noemen dat ook wel een monade, een 'eeuwigheidsvonk' of bewustzijnsstraal vanuit het grenzenloze.⁽²⁾ En heel belangrijk: die straal of vonk manifesteert zich cyclisch. Er zijn steeds afwisselende periodes van activiteit en rust vanuit elk bewustzijn, elke monade die zich manifesteert. En dat is wat we waarnemen. We zien overal om ons heen wezens geboren worden, zich enige tijd belichamen en dan sterven — als golven die verschijnen en verdwijnen in de ene oceaan van leven. Het lijken losstaande golven te zijn, maar niets is minder waar.

Een mensenleven is niets anders dan zo'n cyclisch verschijnsel. Wat we de dood noemen is niets anders dan een rustperiode waarin de straal van de monade zich tijdelijk terugtrekt om na een rustperiode zich opnieuw te belichamen en verder te gaan in zijn evolutie of ontwikkeling.

Nu is elke levenscyclus, elke wederbelichaming, alleen mogelijk door de samenwerking van meerdere monaden. Geen wezen of cyclus staat op zichzelf. Zoals elke golf is samengesteld uit talloze druppels, zo is elke belichaming ook een samenwerking met talloze levende bouwstenen, die zich ordenen in een hiërarchische structuur. Elk voertuig bestaat weer uit levende wezens die daarin hun evolutie doormaken, of dat nu het lichaam van een ster, planeet, mens, een cel of een atoom is. Zo boven, zo

beneden.

Dat is ook de derde kerngedachte of grondstelling van de Theosofie: dat elk wezen evolueert of groeit, vanuit zichzelf geleid, maar wel altijd in karmische verbondenheid met andere wezens.

Er is dus altijd leven binnen leven. Het zonnestelsel ontwikkelt zich in samenwerking met vele planeetwezens. Elk planeetwezen doet dat in samenwerking met alle wezens die binnen zijn sfeer leven, zoals mensen, en elk mens doet dat wat zijn lichaam betreft, met zijn orgaanwezens en celwezens. Hiërarchie en hiërarchische structuur is daarmee ook een feit in de natuur. Laten we vanuit deze uitgangspunten kijken wat de betekenis van hiërarchie is. We komen daarna terug op de cyclus van achttien miljoen jaar en ook op de vraag hoe toen het ontwaken van de mensheid precies plaatsvond.

Hiërarchie

Om te beginnen: wat betekent dit woord eigenlijk? Hiërarchie komt van het klassiek Griekse *hierós* dat 'heilig, vervuld van het goddelijke' betekent, en *archè* dat 'beginpunt; leiderschap' betekent, een afleiding van *árchein* 'leiden, de eerste zijn'.

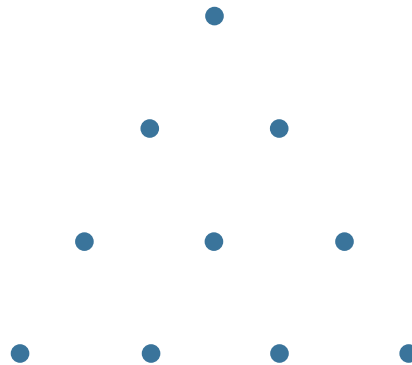
Een hiërarchie is het invloedsveld van een geheel van wezens in een organische rangorde, geleid door een 'hiërarch', de eerste, de leider, het beginpunt.⁽³⁾ Dit topwezen wordt 'heilig' genoemd, want hij is vervuld van het goddelijke en inspireert daarmee de hele hiërarchie. Volgens de Theosofia heeft elk levend organisme, elke levende eenheid, klein of groot, een hiërarch, een beginpunt, die tegelijk de top is als het zaad: een leidend bewustzijn met een bepaald invloedsveld.

Elk organisme is hiërarchisch opgebouwd, waarbij de totale hiërarchie voortgevloeid, geactiveerd of geëmaneerd is uit het topwezen, de hiërarch. Elk organisme bestaat zelf dus weer uit talloze gradaties van levens, die lagen of sferen van bewustzijn vormen die in elkaar overvloeien en met elkaar samenwerken. Deze sferen van bewustzijn doordringen elkaar zoals ook de verschillende frequenties van elektromagnetische straling elkaar doordringen.

Er is dus leven binnen leven, en er zijn cycli binnen cycli. Wij leiden ons leven op deze levende planeet, die onderdeel is van het levende zonnestelsel, dat weer onderdeel is van een levend sterrenstelsel, enzovoort. Vandaar ook de uitspraak: de mens is 'een microkosmos binnen de macrokosmos'.

Tegelijk zijn wij zelf ook een macrokosmos voor talloze andere wezens: wij creëren een overkoepelend invloeds-

veld, waarbinnen talloze 'kindmonaden' zich belichamen en hun vele cycli doormaken. Wij als mens zijn de hiërarch over de wezens die ons lichaam samenstellen: de cellen, moleculen en atomen, waarachter ook weer bewustzijn werkt. Alle wezens die ondergeschikt zijn aan ons menselijk bewustzijn, duiden we aan met 'levensatomen'. Deze maken hun groei door binnen ons invloedsveld, onze invloedssfeer.

Pythagoras stelde deze uitleg van hiërarchie voor met een symbool, in een beeld: de Tetraktys. Tien stippen in een driehoek. Je ziet duidelijk de hiërarch, de top, die het invloedsveld vormt voor elk van de stippen die elk weer voor wezens staan, 'kindmonaden' die zelf hun evolutie binnen dat invloedsveld doormaken. Maar elk van die kindmonaden is zelf ook weer een oudermonade. En elk punt in de Tetraktys zou je zelf ook weer kunnen zien als een Tetraktys op zichzelf. Eigenlijk gaat die Tetraktys tot in het oneindige door.

Hiërarchie van Mededogen

Terug naar dat invloedsveld dat de hiërarch uitstraalt, emaneert. Dat veld heeft altijd de karakteristiek van het bewustzijn van het bronwezen. Nu is bij de hiërarchieën aan de lichtzijde van de Natuur het invloedsveld *mededogen*. De hiërarch daarvan is namelijk een wezen dat vanuit mededogen zijn eigen voortgang heeft stilgezet om alles wat na hem komt te inspireren. We noemen zo'n hiërarch ook wel de 'Stille Wachter'. Een Stille Wachter is een wezen dat, nadat hij door evolutie praktisch alwetend is geworden binnen een bepaalde hiërarchie, alles heeft geleerd wat er in *die* levensschool te leren valt, desondanks niet verder gaat met zijn evolutie, die hem naar nog hogere gebieden zou voeren.

In plaats daarvan blijft hij wachten om zo de talloze minder vergevorderde wezens die 'achter hem aan komen', te begeleiden. Hij blijft waar hij is om de taak uit te voeren die hij zelf op zich heeft genomen: wachtend, wakend, helpend en inspirerend. En hij doet dit, gezien vanuit ons menselijk standpunt, in de diepste stilte van geestelijk mededogen. Vandaar de term 'Stille Wachter'.

Kijken we bijvoorbeeld naar onze planeet – een samengesteld *levend wezen* –, dan kun je daar ook een hiërarchie van bewustzijnsniveaus waarnemen, die uit de natuurrijken bestaat. Die hiërarchie ziet er als volgt uit: eerst is er de hoogste Stille Wachter. Onder deze Stille Wachter zijn er drie verschillende rijken van ‘goden’, ‘Dhyāni-Chohans’ of ‘Cosmische Buddha’s’ — allemaal verschillende benamingen voor de drie rijken die qua bewustzijnsreikwijdte boven het menselijke uitstijgen. Dhyāni-Chohan betekent ‘Heer der Overpeinzing’. Net als bij de naam ‘Stille Wachter’, komt ook deze naam voort uit de wijze waarop *wij* deze wezens zien. Voor *ons* zijn ze namelijk als in een continue overpeinzing verzonken. In werkelijkheid zijn ze op hun eigen gebied voortdurend werkzaam. Dan hebben we het mensenrijk en daaronder het dierenrijk, plantenrijk, mineralenrijk en de minst ontwikkelde wezens vormen de drie elementalenrijken. Die laatste drie rijken zijn voor ons onzichtbaar, zoals ook de hoogste drie rijken, de ‘goden’, dat zijn. Maar hun werkingen kunnen we wel degelijk ervaren. We kunnen de werkzaamheid van de elementale wezens herkennen in natuurverschijnselen als licht, elektriciteit of weersverschijnselen. Kenmerkend voor deze elementale wezens is, dat zij strikt volgbaar reageren op de invloeden van wezens uit de hogere natuurrijken.

Zo ontstaat het beeld van een hele levensladder, waarin elke monade kan opklimmen tot het niveau van de Stille Wachter en verder.

Er is, zoals gezegd, een Stille Wachter voor elke hiërarchie. Er is een Cosmische Stille Wachter voor ons zonnestelsel en een voor elke planeet van ons zonnestelsel. Daarnaast is er een ondergeschikte Stille Wachter voor elk natuurrijk op die planeet, zoals de mensheid of het dieren- of plantenrijk. En er zijn Stille Wachters, ondergeschikt aan die van elk natuurrijk, voor elke evolutiefase van zo’n natuurrijk.

Alle Stille Wachters werken samen en vormen met hun medewerkers de inspirerende invloed van de Hiërarchie van Mededogen. Ze zijn de transformatoren van het Cosmische mededogen, omdat ze de inspiratie doorgeven van hoog tot laag, van het meest ver gevorderde bewustzijn tot het meest elementaire niveau voor een bepaalde cyclus.

Cycli

Cycli zijn levensperioden van bewustzijn. En het leven van een Stille Wachter vormt een bepaalde cyclus of tijdperk waarbinnen de wezens die tot zijn hiërarchie

behoren, talloze kleinere cycli doormaken. Binnen hun levenssfeer kunnen zij hun evolutie doormaken.

Zo kent de Theosofie het begrip *kalpa*, de levensduur van een planeet tijdens haar zeven levensfasen of Ronden. Een kalpa wordt ook wel een ‘Dag van Brahmā’ genoemd, een duur van 4.320.000.000 jaar.

Zo’n ‘Dag van Brahma’ verwijst naar een wezen dat zo ver in bewustzijnsniveau boven ons uitstijgt, dat de totale evolutie die wij als mensheid op deze planeet in een periode van ruim vier miljard jaar doormaken, voor dat wezen is als een dag.

Een ander Sanskrit-woord om grote cycli mee aan te duiden is *manvantara*. Dit woord betekent ‘tussen twee *manu*’s; letterlijk vertaald ‘manu-binnen’ of ‘manu-tussen’. *Manu* staat daarbij voor het geheel van hogere, spirituele wezens of entiteiten die aan het begin van een manifestatie het eerst verschijnen.

Als monade doorlopen we in principe een van de natuurrijken tijdens één belichaming of levenscyclus van de planeet, tijdens één planetaire manvantara of kalpa. We kunnen dus binnen een manvantara het mensenrijk doorlopen, het mens-zijn volledig ontwikkelen. Die manvantara bestaat uit zeven grote evolutieperioden die ‘Ronden’ worden genoemd. Elke Ronde bestaat wederom uit zeven kleinere levensfasen, die ‘klassen’ of ‘wortelrassen’ genoemd worden. Zo krijgen we het beeld van negenenvertig van deze klassen die tezamen één planetaire levenscyclus vormen. Deze klassen duren nog steeds elk miljoenen jaren, en dat houdt in dat wij mensen in één klas duizenden cycli van belichamingen of incarnaties doormaken. De huidige periode van evolutie waar we als mensheid gemiddeld in zitten is de vijfde klas van de vierde Ronde, en dan zo halverwege de vijfde klas.

Het punt waar we nu zijn, wordt weergegeven in het bovenste schema op bladzijde 47. Dit is slechts een schematische weergave. In feite duurt niet elke fase even lang en is er sprake van versnelling en vertraging, waardoor sommige fasen langer duren en andere korter. Bovendien zijn er altijd voorlopers en achterblijvers.

Het ontwaken van de mensheid, achttien miljoen jaar geleden

De periode waarin het denken van de mensheid ontwaakte, wordt weergegeven in het onderste schema op bladzijde 47. Als je de twee plaatjes vergelijkt dan zie je misschien nauwelijks verschil. Achttien miljoen jaar geleden is betrekkelijk kort geleden, vergeleken met onze hele menselijke evolutiecyclus van ruim vier miljard jaar!

Levenscyclus Aarde: 4.320.000.000 jaar = totale evolutieperiode van de mensheid

• Rondes • 'Klassen'

7 Ātman	
6 Buddhi	
5 Manas	
4 Kāma	
3 Prāna	
2 Linga Sarīra	
1 Sthūla Sarīra	

Huidige evolutiefase gem. mensheid (4e ronde, 5e klas)

Levenscyclus Aarde: 4.320.000.000 jaar = totale evolutieperiode van de mensheid

• Rondes • 'Klassen'

7 Ātman	
6 Buddhi	
5 Manas	
4 Kāma	
3 Prāna	
2 Linga Sarīra	
1 Sthūla Sarīra	

Start ontwaken gem. mensheid (4e ronde, 3e klas, 18 miljoen jaar geleden)

In het mensenrijk ontplooit de monade vanuit zichzelf het denkvermogen of manas, gedurende zeven grote fasen ('Ronden'), die elk weer onderverdeeld zijn in 7 sub-fasen ('klassen'). De zeven fasen corresponderen met de zeven beginselen. De Sanskrit-namen daarvan worden in de linkerkolom genoemd. Het schema boven laat zien op welk punt van evolutie de gemiddelde mens nu is. De meeste mensen zitten nu in de vierde Ronde waarin het *kāma* of de begeertekracht van *manas* ontwikkeld wordt. Verder zitten we in de vijfde klas van de vierde Ronde. En daarin wordt met name het intellectuele, of het *manas*-aspect van *kāma* ontwikkeld of tot beheersing gebracht. Het schema onder laat zien in welke fase het denken van de mensheid tot ontwaking kwam: gedurende de derde klas van de vierde Ronde.

Mededogen, vond een proces van versnelling van bewustzijnsontwikkeling plaats: het ontwaken van het denken. Dit proces wordt in mythes en parabels uit religieuze tradities wereldwijd weergegeven, zoals in de mythe van Prometheus die het vuur van de goden stal en aan de mensen gaf. Of het paradijsverhaal waarbij Adam en Eva zelfbewust werden door het eten van de vruchten van de

boom van goed en kwaad. Een boom die symbool staat voor wijsheid.

Wat vond er precies achttien miljoen jaar geleden plaats? Het was het moment van het ontwaken van de mensheid tot *zelf*bewustzijn. Het bewustzijn van de mensheid vóór het ontwaken in die derde klas van de vierde Ronde is te vergelijken met een kind dat nog niet zelfstandig denkt, zo tussen de 5 en 7 jaar oud. Zoals Gottfried de Purucker schrijft:

Ze hadden bewustzijn. Ze hadden flitsen van intuïtie; ze hadden een ver ontwikkeld instinct. Maar het zelfbewuste denken was nog niet tot hen gekomen.⁽⁴⁾

Wij, mensen van toen, want wij waren het zelf vele incarnaties terug, hadden het vage bewustzijn van kinderen, maar we beschikten nog niet over echte rede, verstand, intellect.

Van denken en werkelijk zelfbewustzijn was dus nog geen sprake en dat zou, zonder de stimulansen van de Hiërarchie van Mededogen, eigenlijk nog honderden miljoenen jaren duren. Maar geleid door die Hiërarchie van

Mededogen, vond een proces van versnelling van bewustzijnsontwikkeling plaats: het ontwaken van het denken. Dit proces wordt in mythes en parabels uit religieuze tradities wereldwijd weergegeven, zoals in de mythe van Prometheus die het vuur van de goden stal en aan de mensen gaf. Of het paradijsverhaal waarbij Adam en Eva zelfbewust werden door het eten van de vruchten van de

boom van goed en kwaad. Een boom die symbool staat voor wijsheid.

De Theosofie spreekt ook wel van de afdaling van de Mānasaputra's, letterlijk Zonen van het Denkvermogen. Het waren deze Mānasaputra's die ons inspireerden door af te dalen naar ons bewustzijnsgebied en het menselijke, het denken, in ons deden ontwaken. Het zijn half-goddelijke wezens, die mensen waren tijdens een vorige belichaming van deze planeet en het eerste godenrijk of rijk van Dhyāni-Chohans zijn binnengetrepen. Deze half-goddelijke wezens deden ons denken ontvlammen: ze hebben ons inherente spirituele en intellectuele vuur aangestoken. Daarmee zijn we begonnen om *zelf*bewustzijn te ontwikkelen. De Mānasaputra's gaven deze stimulansen deels om karmische redenen, om een in het verleden veroorzaakte disharmonie te compenseren, en gemotiveerd vanuit motieven van zuiver mededogen.

De Geheime Leer spreekt over het gouden tijdperk, waarin de goden op aarde wandelden en vrij met de stervelingen omgingen,⁽⁵⁾ zoals ook in het Oude Testament over

Henoch gezegd wordt.⁽⁶⁾ Hierbij was het spirituele onder-richt direct van god tot mens. Dit ontwakingsproces startte zo'n achttien miljoen jaar geleden en vond gedurende honderdduizenden jaren plaats. In de tweede lezing *Het ontwaken van de mensheid* uit de januari-serie over de Hiërarchie van Mededogen, is veel uitleg gegeven over deze essentiële fase in de evolutie van de mensheid.⁽⁷⁾

Mysteriescholen

Toen de materiële begeerte het menselijk denken begon te domineren en de zelfzucht toenam, kon de wijsheid van de Mānasaputra's niet langer openlijk gedeeld worden. De mensheid was een volgende cyclus ingegaan, en naderde het dieptepunt van zijn materiële ontwikkeling, dat plaats-vond halverwege de vierde klas van de vierde Ronde. Vanaf dat meest materiële punt, zo'n vier tot vijf miljoen jaar geleden, werden vanuit de Hiërarchie van Mededogen de Mysteriescholen gesticht. De wijsheid der goden of Theosofia moest beschermd worden door de beslotenheid van deze Mysteriescholen. De leringen werden alleen nog maar in het geheim onderwezen aan die mensen die daartoe geschikt waren. De grote wereldreligies, filosofische tradities en de wetenschappen vinden hun oorsprong in deze Mysteriescholen. In de derde lezing van de serie vertelden we meer daarover.⁽⁸⁾

Cyclische spirituele impulsen

Nu leven we in een tijd waarin de uiterlijke, publiek optredende Mysteriescholen gesloten zijn. Veel van wat daarin onderwezen werd, is sinds de stichting van de Theosophical Society in 1875 naar buiten gebracht, en daarmee nu algemeen toegankelijk geworden. De impuls die in 1875 werd gegeven was niet toevallig op dat moment, zo halverwege de vijfde klas van de vierde Ronde. En zo zijn er onder leiding van de Stille Wachter van de Aarde al miljoenen jaren impulsen van wijsheid aan de mensheid gegeven. Die impulsen worden meestal *aan het begin of einde* van een cyclus gegeven. En over welke cycli hebben we het dan?

Er zijn de cycli van de grote evolutiefasen zoals de Ronden met elk hun zeven klassen. Dat zijn tijdperken van honderden tot enkele miljoenen jaren. Die tijdperken zijn onderverdeeld in zogenoemde Yuga's. Daarvan zijn er vier soorten, die elkaar in een vaste volgorde, van de langste tot de kortste, opvolgen. De langste duurt ruim 4 miljoen jaar, en de kortste (de laatste van elke serie van vier) ruim vierhonderdduizend jaar. Deze laatste heet het Kali-Yuga, en het is de Yuga waar we *nu* in leven. De

dood van Krishna, ongeveer 5000 jaar geleden, markeerde de start van ons huidige Kali-Yuga.

Naast de genoemde cycli zijn er nog enkele belangrijke cycli die korter zijn, en ook ingeleid worden door een spirituele impuls van de Hiërarchie van Mededogen. Een ervan is de precessiecyclus van ongeveer 26.000 jaar, waarin de aardas zijn ronde door de 12 dierenriemtekens of Zodiak maakt. Die cyclus is weer te verdelen in twaalfen, twaalf zogenoemde 'Messiaanse cycli' van elk 2160 jaar. Bij de aanvang van een nieuwe Messiaanse cyclus treedt altijd een spirituele boodschapper op en twee daarvan zijn Jezus de Nazarener en H.P. Blavatsky. Verder is er ook elk laatste kwart van de eeuw een impuls, die dus een nieuwe periode van 100 jaar inleidt. In de vierde lezing van de januariserie gingen we verder in op de spirituele impulsen van Oost tot West uit de laatste paar duizend jaar van onze geschiedenis.⁽⁹⁾

Het leven een bewustzijnsschool

Als je dit beeld van de Hiërarchie van Mededogen op je laat inwerken, dan kun je met Gottfried de Purucker wellicht concluderen: "Het leven is een school, de mensen zijn leerlingen in die school, en in die school zijn er leraren." En hij voegt daaraan toe: "In deze paar woorden heeft u de sleutel tot de gehele situatie en het beleid van de Grote Loge." En met dit laatste doelt hij op de menselijke afdeling van de Hiërarchie van Mededogen, die uit verder gevorderde menselijke wezens bestaat die zich uit mededogen volledig ten dienste van de mensheid hebben gesteld.

Zo natuurlijk als we onze eigen kinderen opvoeden, en zo natuurlijk als we de verantwoordelijkheid voelen om kinderen te onderwijzen, zodat ze zelfstandig in de samenleving kunnen staan, zo natuurlijk is het voor deze wezens van hogere bewustzijnsgebieden om hun wijsheid en mededogen ter beschikking te stellen. Het leven is een school en voor elke fase, voor elke klas is er een leraar die de leerlingen zijn lessen geeft.

Een enorm hoopgevende leer! We zijn nooit alleen! In feite is de inspiratie er altijd. De uitgestoken hand is er, maar wij moeten deze wel grijpen. En dat is vooral een kwestie van mentaliteit. Zijn we bereid te leven volgens wat de Hiërarchie van Mededogen ons telkens weer voorhoudt?

Als je alleen al de gulden regel bekijkt die je zonder uitzondering in iedere religie kunt terugvinden – 'doe een ander niet, wat gij niet wilt dat u geschiedt', of positief geformuleerd: 'behandel de ander, zoals jij zelf behandeld

wil worden', 'heb uw naaste lief gelijk uzelf' – dan zien we dat het ons niet zozeer aan de kennis van de aanwijzingen van de Hiërarchie van Mededogen ontbreekt, maar aan het leven ervan. Want hoeveel van ons handelen zo dagelijks, zonder uitzondering?

De regels zijn simpel en we kennen ze allemaal. Heb lief. Vergeef. Wees eerlijk. Wees rechtvaardig. Spreek de waarheid. Vergeet jezelf. Wees wijs. Wees mededogend.

Schakels

We moeten dus zelf aan het werk. De Hiërarchie van Mededogen werkt niet vanuit gunsten, reageert niet op omkoperij, op gebeden, die vaak vanuit eigenbelang tot de 'hogere macht(-en)' gericht worden.

De Hiërarchie van Mededogen is de bron van ononderbroken inspiratie, wijsheid en mededogen. Hun vertegenwoordigers geven continu de Theosofia door, de goddelijke wijsheid, waar ze maar kunnen. De Theosofie is de laatste 150 jaar de belichaming van deze inspiratie van wijsheid en mededogen.

Mededogen is net als de Werkelijkheid grenzenloos, iets dat kan blijven groeien en dat we dus ook kunnen trainen. Het is er als we onszelf terzijde stellen, ten dienste staan van anderen. Je gaat dan ineens ervaren dat je onvermoede krachten bezit. Dat je meer blijkt te kunnen dan je ooit bedacht had. Je lijkt dan een instrument te zijn voor iets groters.

Op elk vlak kunnen we mededogen beoefenen. Door het grootste geheel dat we ons kunnen voorstellen centraal te stellen, de meest ruime eenheid waar we ons mee kunnen vereenzelvigen en daarvoor te werken, en in dat Werk onszelf te vergeten.

En als we daartoe in staat zijn, ook al is het eerst nog maar in losse momenten, dan zijn we deel van de Hiërarchie van Mededogen. Het klinkt soms als een opoffering als je het hebt over 'alles geven voor het leven om je heen'. Maar wat is er zinvoller dan dat? Wat zou meer vervullend zijn dan dat?

En hoe meer we dat doen, hoe meer het deel wordt van ons karakter, hoe meer we ook de spiritueel-mentale kracht van de Hiërarchie van Mededogen zullen ervaren. Dan maken we ons langzaam maar zeker tot een onzelfzuchtige 'bouwsteen' in de spiritueel-mentale beschermingsmuur die de Hiërarchie van Mededogen rondom de nog naar het licht zoekende, minder ver geëvolueerde wezens vormt.

Referenties

1. Bron: <https://youtu.be/TkPLAzRK7X4?feature=shared>.
2. B. Voorham, 'Het mysterie van de monade'. Artikel in: *Lucifer – de Lichtbrenger*, jaargang 46, nummer 4, augustus 2024, p. 111-119. (Bron: https://blavatskyhouse.org/uploads/files/Lucifer_NL/lucifer-nl-2024-4.pdf).
3. G. de Purucker (editor), *Encyclopedic Theosophical Glossary* (Bron: <https://www.theosociety.org/pasadena/etgloss/etg-hp.htm>). Het lemma 'Hierarchies' begint met de volgende uitleg: 'Hierarchies' [from Greek *hieros* sacred + *archein* to rule]. Primarily the field of influence of a ruler or hierarch of a body of beings – divine, human, or otherwise – organically disposed in serial grades or ranks; and secondarily, the power or post of a hierarch or ruler in sacred rites, copied after the cosmic pattern.
4. G. de Purucker, 'The child mirrors the race'. Opgenomen in: *Studies in Occult Philosophy*, Pasadena, California, Theosophical University Press, 1945, p. 126 (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/>).
5. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel II*. Vele edities, p. 273 (originele Engelse editie).
6. Bijbel. Genesis 5:24.
7. Bron: <https://youtu.be/vHr86S7Tkfs?feature=shared>.
8. Bron: <https://youtu.be/qoHvYmtRuA?feature=shared>.
9. Bron: <https://youtu.be/linSgaxzfnQ?feature=shared>.

Mededogen als levenshouding

Kerngedachten

» H.P. Blavatsky heeft het begrip mededogen een ongekende diepgang gegeven voor het Westen. Haar volledig op logica gebaseerde ethisch-filosofische onderbouwing voor mededogen is van unieke waarde.

» Wijsheid en mededogen is een twee-eenheid die elkaar versterken. Toch is het mogelijk volledig mededogend te zijn wanneer we bepaalde wijsheid nog missen. Dat heeft alles met ons *motief* te maken.

» In dit artikel leggen we uit waarom mededogen iets anders is dan medelijden, niets te maken heeft met 'een softie zijn' en het begrip 'zelfcompassie' een tegenstrijdigheid in zichzelf is.

» Zelfzucht werkt vernauwend op ons bewustzijn. Hoe meer we onszelf vergeten in ons werk voor anderen, hoe meer ons bewustzijn zich opent voor de invloed van onze innerlijk goddelijke natuur, en hoe meer we werkelijk Mens worden.

In het kader van *18 miljoen jaar Theosofia, 150 jaar Theosofie* stonden de lezingen van The Theosophical Society Point Loma in de eerste helft van dit jaar in het licht van het werk van H. P. Blavatsky en hoe de hedendaagse Theosofie past in het grootse beeld van haar werk. In de vorige *Lucifer* gaf Herman C. Vermeulen een introductie tot deze serie lezingen, waar we ook in *Lucifer* veel aandacht aan willen besteden. De laatste lezing van de serie over H.P. Blavatsky's rol in de vernieuwing van het werelddenken, *Mededogen als levenshouding*, kan gezien worden als conclusie, maar ook als uitgangspunt bij het volgen van de hele serie. Daarom publiceren we nu de bewerking van deze lezing van Bouke van den Noort. Alle lezingen kunnen online teruggekeken worden via youtube.com/@theosophicalsocietypointloma en via onze site blavatskyhouse.org.

De lezingen in de serie over *H.P. Blavatsky's rol in de vernieuwing van het werelddenken* koppelen de theosofische leringen en principes aan voorbeelden van alle maatschappelijke veranderingen die hebben plaatsgevonden, op basis van die principes. Zoals de afschaffing van slavernij, dekolonisatie, het tegengaan van racisme, de vele vredesactiviteiten en de verschuivingen en doorbraken die er in de wetenschap hebben plaatsgevonden rond 1900. Als we goed kijken naar wat al deze veranderingen gemeen hebben, dan zien we daar één principe als rode draad doorheen lopen: MEDEDOGEN. Mededogen als dé drijvende kracht achter al deze veranderingen. Vandaar dat we deze laatste lezing afsluiten met verdieping van dit begrip, wat mededogen nu precies is, en wat het betekent om mededogen

als levenshouding te hebben.

H.P. Blavatsky heeft er zelf het nodige over gezegd, en daarbij is het altijd goed om te benadrukken dat zij niet haar persoonlijke visie gaf, maar de tijdloze Wijsheid die ze als boodschapper van de Loge van Wijsheid en Mededogen aan de mensheid gaf, afgestoft van alle dogmatiek en degeneratie, zoals iedere impuls vanuit deze Grote Loge een zuivering is van dezelfde in verval geraakte Universele Wijsheid.

De grote uitdaging waar Blavatsky in haar tijd voor stond, was om de ethische diepgang die in het begrip mededogen besloten ligt, over te dragen aan een samenleving die daar op dat moment zo ver vanaf stond, dat zij eerst moest afstemmen op het niveau van de toen heersende mentaliteit, om van daaruit de mensen mee te kunnen nemen naar dieper

begrip.

De toen heersende opvattingen en die mentaliteit omschreef de Mahā Chohan – de Leraar van de Leraren van Blavatsky – als enerzijds een op bijgeloof gestoelde dogmatische kerk, en anderzijds een sterk materialistische wetenschap die op dat moment hoogtij vierde – juist als tegenhanger van dat blinde geloof – maar met als gevolg dat ieder bestaan van een innerlijk leven hardnekkig ontkend werd. Waarom is dit nu zo van belang? Omdat in beide zienswijzen, van “*blind bijgeloof en een nog meer verlagend bruut materialisme*”, zoals de Mahā Chohan het in zijn brief verwoordt, het begrip mededogen totaal wordt ondermijnd.

Een blind geloof dat zelfstandig denken, geweten en verantwoordelijkheidsbesef lamlegt, leidde tot zaken als superioriteitsgevoel en onderdrukking van andere volken. En de materialistische wetenschap die ook maar iedere vorm van bezielde leven ontkende, of de eenheid en verbondenheid ervan, leidde tot een levensvisie, beheerst door toeval en het recht van de sterkste, in de brief verwoordt als “*de vloek, bekend als ‘de strijd om het bestaan’, die in werkelijkheid de grootste veroorzaker is van lijden, ellende en alle misdaden.*” ⁽¹⁾

Kortom: in beide dominerende wereldbeelden ontbrak het hele fundament voor ethiek. Te midden daarvan stond Blavatsky dus voor de immense taak om de boodschap van Universele Broederschap en mededogen te brengen.

Opbouw en steeds grotere diepgang van het begrip mededogen

H.P. Blavatsky ging aan de slag op basis van een vooropgezet plan van haar en haar leraren om, zoals gezegd, eerst aansluiting te vinden en vervolgens, stap voor stap het begrip mededogen op te bouwen en te verdiepen. Grofweg is deze opbouw in vier fasen te verdelen, overeenkomstig vier levensfasen van de organisatie waarop Joke Vermeulen uitgebreid is gegaan in haar februari-serie over *H.P. Blavatsky's plaats en taak in de Hiërarchie van Mededogen*. De opbouw van het begrip mededogen kenmerkt zich, parallel aan die vier fasen, door een toenemende diepgang.

Eerste fase: ruimte creëren voor een juist begrip

De eerste fase wordt gemarkeerd door de publicatie van Blavatsky's eerste grote werk, *Isis Ontsluierd*, in 1877. Hierin had zij de taak om allereerst ruimte te creëren in het denken. Om eerst alle misverstanden en gedegeneerde ideeën af te breken (de denkgarelen te doorbreken zoals ze zelf zei), om vervolgens daarvoor in de plaats

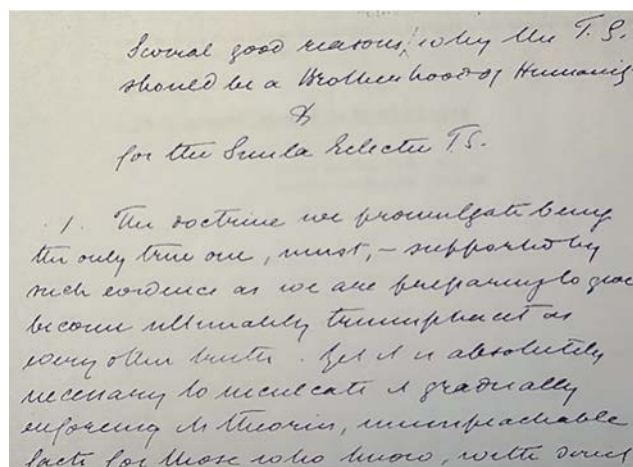
ruimte te creëren waarin een juist begrip kan gaan groeien.

Het boek bestaat uit twee delen: Wetenschap en Theologie, precies dus de twee disciplines die in de hiervoor genoemde brief werden aangewezen als de twee grootste veroorzakers van lijden, op het moment tenminste dat ze in materialisme en dogmatisme vervallen. En het is precies dat verval, waarmee Blavatsky in *Isis Ontsluierd* korte metten maakt.

Terwijl zij alle gedegeneerde ideeën in de verschillende exoterische stromingen afbreekt, laat Blavatsky gelijktijdig ook de zuivere esoterische oorsprong zien, de gemeenschappelijke bron die aan al die tradities ten grondslag ligt, wanneer je door die uiterlijke kant en dat verval heen kijkt. Daarmee introduceert ze twee *cruciale* gedachten met betrekking tot mededogen:

1. Tegenover een persoonlijk, uiterlijk godsbeeld stelt ze de innerlijke goddelijke kern in ieder wezen en laat ze zien dat het goddelijke zich niet buiten ons, maar in ons bevindt, waarmee ze de verantwoordelijkheid voor eigen handelen weer aan de mens teruggeeft. Maar niet alleen dat, met deze gedachte introduceert zij ook het idee van fundamentele gelijkwaardigheid, omdat al het leven diezelfde goddelijke kern heeft, of beter gezegd *is*.
2. Met betrekking tot de materialistische wetenschap laat ze zien dat er achter de materiële wereld een veel werkelijkere, oorzakelijke wereld schuilgaat. Dat er niet zoiets bestaat als dode stof, maar dat alles wat we met onze zintuigen kunnen waarnemen, de stoffelijke uitdrukking is van een achterliggend, innerlijk leven.

Blavatsky heeft hiermee twee fundamentele gedachten

Passage uit de kopie die A.P. Sinnett maakte van de brief van Meester Koot Hoomi over de visie van de Mahā Chohan.

aangewakkerd om een werkelijk begrip van mededogen te kunnen krijgen.

Tweede fase: een op logica en ethiek gebaseerde onderbouwing van mededogen

Meer diepgang volgt in de tweede fase, wanneer Blavatsky in 1888 *De Geheime Leer* uitbrengt. De mentale grond was geploegd en gereed voor de tweede stap. Het is een stap waar de boodschap van Blavatsky echt uniek in is: zij geeft nu een volledig op ethiek en logica gebaseerde *filosofische onderbouwing* voor mededogen. Niet zonder meer een leefregel, zoals de gulden regel die je in alle tradities terugvindt, maar een alomvattend stelsel van leringen die ook *zelfstandig te toetsen zijn*.

Die filosofische onderbouwing wordt in zijn compleetheid in de drie grondstellingen in de Proloog van *De Geheime Leer* uiteengezet. Drie grondprincipes die heel compact het volledige fundament voor mededogen verschaffen.

Kortweg:

1. Oneindigheid of grenzenloosheid.
2. Cycliciteit.
3. Fundamentele gelijkheid van elk wezen.

Ik beperk me even tot de strekking hiervan. In het oneindige universum is een *fundamentele eenheid van Leven*, geworteld in dezelfde grenzenloze essentie, die daarmee ook de essentie van ieder wezen is. Dit kwam uitgebreid aan bod in de lezing van maart: *De geestelijke kern van ieder wezen*. En omdat die geestelijke kern in ieder wezen hetzelfde is, is er sprake van essentiële *gelijkwaardigheid* en onlosmakelijke verbondenheid, het onderwerp van de andere maart-lezing: *Universele Broederschap*, waarin duidelijk werd dat Universele Broederschap geen verzinsel of sentiment is, maar een feit, gebaseerd op de wetten van het universum.

In feite bestaat de rest van *De Geheime Leer* uit een omvangrijke verdere uitwerking van deze principes. Alle leringen die langskomen, zoals karma, reïncarnatie, de hiërarchische structuur van het universum, involutie en evolutie, lijken in eerste instantie misschien technisch, maar zijn in feite één grote onderbouwing voor mededogen. Omdat ze bij elkaar het totaalbeeld laten zien hoe het Leven in al zijn onderlinge samenhang en verbondenheid in elkaar zit.

Derde fase: mededogen in de praktijk als voorwaarde

Vervolgens breekt er een fase aan in The Theosophical Society (TS) waarin die filosofische onderbouwing van

het mededogen dusdanig begrepen, doordacht en doorleefd moest zijn dat het daadwerkelijk in de praktijk gebracht kon, en ook *moest* worden. Want de organisatie was op een punt gekomen waarop een groep leden moest worden samengesteld om de toekomst van de TS in de wereld te waarborgen. Om, wanneer Blavatsky er niet meer zou zijn, de ziel van de organisatie te vertegenwoordigen, als schakel tussen de Loge van Wijsheid en Mededogen en de uiterlijke wereld.

In die periode verschijnt er dan in het tijdschrift *Lucifer* een serie artikelen met de aankondiging van de start van die groep, die de naam *Esoterische School* krijgt. In die artikelen werd uiteengezet aan welke eisen je moest voldoen, om aan te kunnen sluiten. Uiteraard moesten de leden van deze groep van een bepaalde kwaliteit zijn om als schakel te kunnen functioneren. En die kwaliteit werd volledig bepaald door de mate van bereidheid om eigen ambities en ontwikkeling op te geven voor die van de mensheid. Kortom: om mededogen als leidend motief in het leven te hebben. Filosofisch begrip alléén was niet langer meer voldoende. Nu werd het daadwerkelijk in de praktijk brengen van mededogen een vereiste voorwaarde.

Vierde fase: het meest esoterische en diepgaande begrip van mededogen

Tot slot volgt in de vierde fase het meest esoterische en diepgaande begrip, met het verschijnen van het boekje *De Stem van de Stilte*, als handboek voor 'de Leerling op het Pad', dat Blavatsky opdraagt 'aan de weinigen', namelijk degenen die zich waardig hadden bewezen, en toegelaten waren tot die kern van de Esoterische School. Het is een boekje van zuiver Mahāyāna Buddhisme, met nog steeds ongekennde diepgang voor de Westerse wereld, dat bestaat uit voorschriften voor 'de Leerling op het Pad', die bereid is zijn leven te geven voor het opheffen van het lijden in de wereld; bereid om alle persoonlijke vooruitgang op te offeren voor de vooruitgang van het geheel, en daarmee dus mededogen werkelijk als levenshouding te hebben.

Maar – en met deze cruciale gedachte sluiten we de introductie van deze vier fasen af – hoewel voor de *buitenwereld* het begrip van mededogen stapsgewijs moest worden opgebouwd, was het van binnenuit, vanaf moment één van de oprichting van de Theosophical Society in 1875, *de enige bestaansgrond*, en het *enige bestaansrecht* voor de organisatie.

Hoe allesbepalend dat was blijkt uit het volgende citaat uit de eerder aangehaalde brief van de Mahā Chohan:

“Beter dat The Theosophical Society met zijn beide ongelukkige stichters ten onder gaat, dan dat wij zouden toelaten, dat het niets beters wordt dan een academie voor magie, een leerschool voor occultisme.”⁽²⁾

Met andere woorden: als mededogen niet meer centraal staat in de organisatie, dan is het einde oefening *wat betreft de uiterlijke kant*. Want de innerlijke kant van de Loge van Wijsheid en Mededogen zal, zoals we in de lezingen van januari hebben laten zien, *altijd en onafgebroken actief blijven*.

Wat is mededogen?

Goed, laten we op basis hiervan kijken wat we dan precies onder mededogen verstaan. En als we dan meteen tot de kern gaan, gebaseerd op die drie fundamentele principes uit *De Geheime Leer*, dat al het leven onlosmakelijk verbonden, gelijkwaardig en fundamenteel één is, dan zou je mededogen kunnen omschrijven als: *een besef van eenheid, je één weten met al dat leeft, en vanuit dat besef te leven ten dienste van die eenheid*.

Een eerste belangrijke consequentie van deze beschrijving is dat mededogen *universeel* is. ‘Je één weten met al dat leeft’ wil zeggen dat mededogen *geen voorkeur* kent, want zodra je het één voor het ander zou verkiezen, zou dit simpelweg tegen die eenheidsgedachte en gelijkwaardigheid ingaan. Als je daar even over nadenkt, zitten daar verregaande consequenties aan vast. Zo betekent het dat je dus niet alleen klaar staat voor je vrienden, maar ook voor mensen die je helemaal niet kent of zelfs je zogenaamde ‘vijanden’. Maar het betekent óók dat je je niet beperkt tot een bepaalde groep, omdat mededogen *boven groepsbelang* uitgaat. Hoe groot die groep ook is: of het nu je familie, een stad, of land is. En zelfs de mensheid als groep gezien, als natuurrijk, zou ook een afgescheidenheid inhouden ten opzichte van de andere natuurrijken van de aarde.

Mededogen kent dus géén uitzonderingen of selectiviteit, omdat het als natuurlijk gevolg, als wetmatigheid in de eenheid, per definitie betrekking heeft op het geheel — onbegrensd en onvoorwaardelijk.

Dat is natuurlijk nogal wat, om te stellen dat mededogen geen grenzen kent. Je kunt je terecht afvragen waarom we dan geen grenzenloos mededogen om ons heen zien. Maar het antwoord hierop ligt volledig besloten in het feit dat *het besef van die eenheid voor iedereen verschillend is*. Van mensen waarbij dit besef nog geheel slapend is, met totale zelfzucht tot gevolg, tot aan de grote Wijzen en Wereldleraren die zich één weten met ieder levend

wezen, en ook overeenkomstig handelen.

Omdat mededogen daarom voor iedereen een verschillende lading en diepgang heeft, zou je geneigd kunnen zijn te zeggen dat het een relatief begrip is. Maar dat is niet zo, en het is van belang om daar even bij stil te staan en het volgende onderscheid helder te hebben: het *principe* van mededogen verandert niet, dat blijft staan: namelijk de *intentie* vanuit eenheidsbesef om je naar beste kunnen voor de totaliteit in te zetten. Die intentie is altijd dezelfde. Maar het is vervolgens het *besef* van die eenheid dat relatief is, omdat *dat* voor iedereen uniek is en bovendien altijd aan groei onderhevig is en daarmee dus ook de mate waarin iemand mededogen in de praktijk tot uitdrukking brengt.

Maar er is *nóg* een element dat, wanneer het niet aanwezig is, maakt dat je *niet* over mededogen kan spreken, ondanks dat je de achterliggende eenheid als waarheid ervaart, en dat is het *innerlijk verlangen om lijden op te heffen*. Het is namelijk ook goed mogelijk je bewust te zijn van die toestand van eenheid, en daar alleen maar naar te streven, zonder verder werkelijk oog te hebben voor al het andere leven. Dat kan misschien een subtiel verschil lijken, maar het is uiterst fundamenteel. Want meer nog dan het besef van eenheid, omvat mededogen de vurige wens om al het leven dat er deel van uit maakt vooruit te helpen.

Daarom spreekt G. de Purucker over mededogen als een toestand van *“innige magnetische sympathie met al wat is,”*⁽³⁾ dat zich uit in het verlangen om vanuit onpersoonlijke, onvoorwaardelijke Liefde, jezelf in te zetten voor die totaliteit: om alles te doen wat in je vermogen ligt om het leven te ondersteunen, en het lijden dat er is, op te heffen.

Als we – dit alles in ogenschouw nemend – tot slot met een definitie afsluiten, die ook in de serie lezingen van januari werd gegeven, dan is mededogen: *denken en handelen vanuit éénheidsbesef, universele, onpersoonlijke Liefde en wijsheid, vanuit kennis over Wetten van de Natuur*. Je kunt hier drie aspecten van mededogen in herkennen, waarvan we er twee al hierboven hebben besproken:

1) het éénheidsbesef en de daarmee samenhangende verbondenheid van al het leven; 2) de universele, onpersoonlijke Liefde die daaruit volgt, onvoorwaardelijk en universeel, die ‘innige magnetische sympathie’, en het verlangen dat daaruit volgt om lijden op te lossen.

Maar als derde wordt ook *wijsheid, vanuit kennis over Wetten van de Natuur* genoemd. Wat heeft wijsheid precies met mededogen te maken?

Mededogen en wijsheid

Het is niet voor niets dat de Grote Loge waar H.P. Blavatsky de boodschapper van is, de Loge van *Wijsheid* en Mededogen heet. De twee begrippen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, wat zich laat verklaren als we kijken naar twee bepalende aspecten.

Het eerste heeft alles te maken met het *zien van eenheid*. Wijsheid is namelijk het vermogen om door de veelheid van vormen de achterliggende eenheid te zien, om door de uiterlijke wereld heen een grotere werkelijkheid te doorgronden en daarmee de illusie van afgescheidenheid te doorzien.

In relatie met wijsheid spreken we ook wel van *onderscheidingsvermogen*, omdat het precies dit vermogen is, onderscheid te kunnen maken tussen het ware blijvende – de innerlijke essentie van het leven, onsterfelijk en één – en de tijdelijke uiterlijke vorm ervan die vergankelijk is.

En als we mededogen definiëren als ‘het handelen voor de totaliteit vanuit eenheidsbesef’, dan zien we dat wijsheid – dat innerlijke begrip van die eenheid – daarmee rechtstreeks samenhangt.

In dit opzicht is het interessant om ook naar het oorspronkelijke Sanskrit-woord voor wijsheid te kijken. Dan komen we uit bij *Buddhi* of *Bodhi*, van de Sanskrit-wortel *Budh*, dat vaak als ‘verlicht’ vertaald wordt. Maar een betere vertaling is ‘ontwaakt’, omdat het om een innerlijk vermogen, een *toestand van bewustzijn* gaat dat nu nog slapend in ons is, maar zodra we het actief hebben gemaakt, we gezegd ontwaakt zijn in die toestand. Wat we dan een Buddha noemen.

Over die toestand staat het volgende in het *Occult Glossarium* van G. de Purucker:

Het is de toestand waarin de mens zodanig zijn ‘geest heeft geledigd’, dat deze slechts vervuld is van het Zelf, van de zelfloze zelfheid van het Eeuwige. [In andere woorden: één geworden met het Universele Zelf. - BvdN] Dan aanschouwt hij bewust de onuitsprekelijke visioenen van de Werkelijkheid, van de Zuivere Waarheid”.⁽⁴⁾

Dan wordt ook duidelijk dat mededogen, gekoppeld aan dat vermogen, dus geen wens of ideaal is, verzonnen door mensen, maar een *toestand van bewustzijn*. En dat, slapend of niet, iedereen principieel die bewustzijnstoestand latent in zich heeft.

Praktische toepassing

Het tweede bepalende aspect aan de relatie tussen wijsheid

en mededogen zit hem in de *praktische toepassing*. Want als je zo goed mogelijk een helpende kracht wil zijn, is het natuurlijk van belang *hoe* je dat kan zijn.

Om het met een simpel voorbeeld te illustreren: als je een nieuw apparaat koopt en je gaat zonder handleiding ermee aan de slag, dan kom je er uiteindelijk misschien wel uit hoe het werkt. Maar (a) kost het je meer tijd en (b) heb je waarschijnlijk eerst de nodige fouten gemaakt. Fouten die je vervolgens misschien moet herstellen en die je had kunnen voorkomen als je eerst de handleiding had gelezen en weet *hoe* het werkt.

Hier komt het belang van wijsheid om de hoek kijken, namelijk het *inzicht* hoe je in een situatie het best kunt handelen, hoe je *de oorzaak* van het probleem weg kan nemen.

Het was ook het door mededogen opgewekte verlangen naar dit inzicht, dat de Buddha – als prins Siddhārtha nog – zijn paleis deed verlaten met de gelofte niet terug te komen, vóórdat hij de waarheid omtrent de oorzaak van lijden had gevonden. Met andere woorden, voor hij het inzicht, de wijsheid had gevonden wat de oorzaak van lijden is en *hoe* die weg te nemen is.

Dit woord *in-zicht* kunnen we letterlijk nemen als ‘door uiterlijke omstandigheden heen kijken’, met ons innerlijk oog de achterliggende oorzaken zien. Dat wil zeggen: inzien wat iemand die in moeilijkheden zit, daadwerkelijk nodig heeft om die oorzaak weg te nemen.

Dus waar wijsheid enerzijds mededogen versterkt vanwege het vermogen om dat hele grote beeld van eenheid en samenhang van het leven te zien, een grotere werkelijkheid te ervaren, is het anderzijds juist op individueel niveau van toepassing: het inzicht in *waar de kern van iemands lijden zit*, en wat iemand werkelijk nodig heeft om zelf zijn moeilijkheden te overwinnen. Met andere woorden: het aan kunnen sluiten bij de ander op het niveau waar die zich bevindt, is essentieel als je het over mededogen hebt, omdat het anders abstracte wijsheid blijft waar niemand wat aan heeft.

Of zoals H.P. Blavatsky zegt: “De tweeledige activiteit van leren en doen is daarom hoogst noodzakelijk; we moeten goed doen, en we moeten het op de juiste manier doen, met inzicht.”⁽⁵⁾

Kun je mededogend zijn zonder wijsheid?

Maar dan komt natuurlijk de onvermijdelijke vraag: als die twee begrippen zo onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden: kun je dan mededogend zijn zonder wijsheid? Een belangrijke vraag, omdat je nog wel eens hoort zeggen

dat je eerst aan jezelf moet werken, eerst zelf wijs moet worden, vóórdat je anderen kunt helpen. Maar Blavatsky is er heel duidelijk in dat dit een misverstand is en dat zelfs het omgekeerde het geval is.

Die wisselwerking houdt namelijk óók in dat er geen snellere manier is om wijzer te worden *dán* door anderen te helpen. Dat brengt ons weer tot de essentie van mededogen: namelijk de intentie, het motief dat allesbepalend is! Het motief om anderen te willen helpen, zonder er zelf enig voordeel uit te halen.

Dus als de spreekwoordelijke handleiding ontbreekt, maar ergens acuut hulp is vereist, kun je zitten wachten op een handleiding, maar je kunt ook naar beste vermogen direct te hulp schieten.

En wanneer je dit laatste doet, en dit *vanuit het juiste motief* doet, het oprechte verlangen om de ander te helpen, dan zul je ook het snelst de benodigde wijsheid ontwikkelen. Blavatsky zegt daar het volgende over, als een belangstellende haar vraagt op welke manier je intuïtie (wijsheid) kan ontwikkelen:

Ten eerste door het te trainen, en ten tweede door het niet voor puur persoonlijke doeleinden te gebruiken. En training houdt in dat het met vallen en opstaan gepaard gaat, totdat het door oprechte pogingen hiertoe tot zijn eigen kracht komt. Dit betekent niet dat we onrecht kunnen plegen en de gevolgen laten voor wat ze zijn, maar dat we, nadat we het geweten een juiste grondslag hebben gegeven door de gouden regel te volgen, intuïtie de ruimte geven en steeds in kracht laten toenemen.

Het is onvermijdelijk dat we hierbij aanvankelijk fouten zullen maken, maar als we oprecht zijn, zal het al snel in helderheid toenemen en zullen we geen fouten meer maken.⁽⁶⁾

Vandaar dat je in *De Stem van de Stilte* de uitspraak tegenkomt dat *Zelfkennis het kind is van liefdevolle daden*.⁽⁷⁾

Waarbij Zelf met een hoofdletter is geschreven, omdat het dat Universele ZELF betreft, de universele essentie van al het Leven waar je meer inzicht in krijgt, wanneer je vanuit mededogen handelt.

Een andere uitspraak van haar is dat filosofie niet alleen ‘liefde voor wijsheid’ betekent, maar óók de ‘wijsheid van Liefde’.⁽⁸⁾ Precies hetzelfde idee, namelijk dat Liefde, en dan niet persoonlijke liefde voor iets of iemand in het bijzonder, maar onvoorwaardelijke LIEFDE voor al het leven, leidt tot dieper inzicht in het wezenlijke van al dat leven.

Kortom: wijsheid en mededogen vormen, zou je kunnen

zeggen, een twee-eenheid die elkaar versterken, als twee aspecten van hetzelfde, maar met mededogen altijd als leidend motief.

Bodhisattva

Dit alles komt perfect samen in het begrip *Bodhisattva*. Een Sanskrit-woord waarvan de letterlijke vertaling is: ‘*hij wiens wezen wijsheid is geworden*’. Vaak wordt een Bodhisattva omschreven als een wezen dat slechts één stap is verwijderd van Buddhaschap, en het bereiken van Nirvāna. Maar een meer esoterische lering is dat een Bodhisattva bewust die toestand van Nirvāna, van spirituele gelukzaligheid verzaakt, om hier op aarde nog werkzaam te kunnen zijn om het lijden op te heffen. Omdat, hoewel hij zelf die ongesluisde visie op eenheid heeft en totaal boven de illusie van het materiële uitgestegen is, hij ervan doordrongen is dat die uiterlijke wereld *voor de lijdende mens nog wel een werkelijkheid is*, omdat die zich er nog wél mee identificeert.

Het is precies dit besef, deze innerlijke wijsheid, geleid door mededogen, die een Bodhisattva doet besluiten niet in de toestand van Nirvāna te verdwijnen, maar dit weigert om een helpende kracht in deze wereld te kunnen blijven.

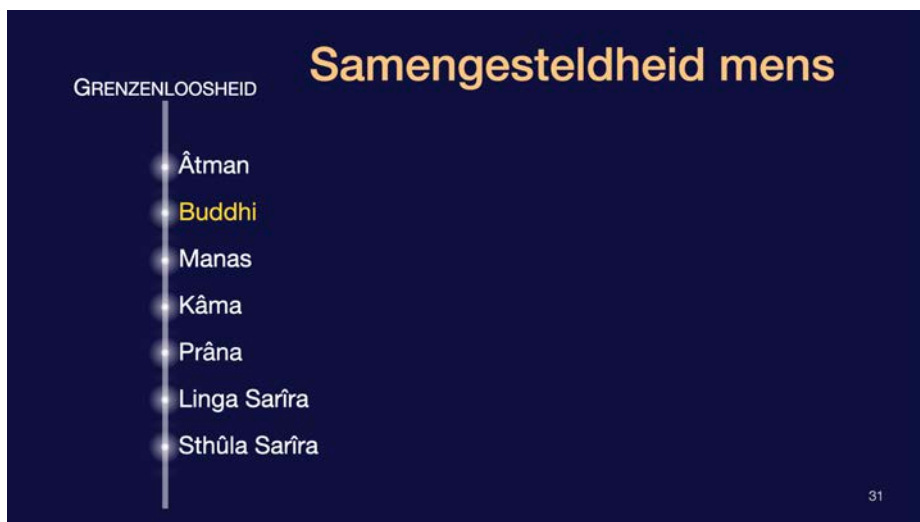
Wat mededogen *niet* is

Laat ik ook nog even stilstaan bij wat mededogen *niet* is, omdat duidelijkheid over wat iets niet is, ook weer helpt in het scherper krijgen wat het *wel* is. Dan kan ook een aantal misverstanden rondom mededogen meteen worden rechtgezet. Maar dat rechtzetten kunnen we eigenlijk niet goed doen, zonder eerst een goed beeld te hebben van wat de mens nu precies is. En ook op dat gebied heeft Blavatsky een enorm waardevolle bijdrage geleverd, met het (her)introduceren van de kennis over de *samengesteldheid* van de mens.

Dat heeft ze op verschillende manieren gedaan, die niet principieel van elkaar verschillen, maar alleen in niveau van gedetailleerdheid. En ik stip die meer gedetailleerde niveaus alleen even aan, omdat uiteindelijk de meest eenvoudige tweedeling het best bruikbaar is om die misverstanden rondom mededogen recht te zetten.

Het beeld van onze samengesteldheid beginnen we altijd met de stroom van bewustzijn die we als mens zijn, oneindig in essentie, geworteld in het grenzenloze universum.

In die stroom kunnen we vervolgens 7 brandpunten, 7 niveaus of *toestanden* van bewustzijn in onszelf herken-

met het onvergankelijke identificeert, ons onsterfelijke, reïncarnerende deel dat vanuit eenheidsbesef onzelfzuchtig, universeel en mededogend is. En de uiterlijke mens die zich met de vergankelijke, uiterlijke wereld identificeert, waardoor hij zich afgescheiden waant van anderen, en zichzelf continu centraal stelt in alle gedachten, emoties en begeerten. Blavatsky geeft aan die twee 'zelden' in ons de termen 'acteur' en 'rol', de acteur die we zijn en de rol die we als acteur *spelen*. Waarbij de acteur de werkelijke, onsterfelijke innerlijke mens is, die ieder leven een nieuwe rol speelt met bijbehorend uiterlijk. En wat voor de acteur het tijdelijke kostuum is, is voor de innerlijke mens de nieuwe persoonlijkheid die we als tijdelijk instrument alleen voor dit ene leven opbouwen en gebruiken (zie het tweede schema). Ondanks dat we die acteur *zijn*, en de rol slechts *spelen*, kunnen we ons toch vaak volledig met die

nen, van het meest universele bereik, tot het meest beperkte (zie het eerste schema). Van Ātman, het Universele ZELF, ons eenheidsbesef met het gehele universum, tot aan het meest beperkte bewustzijnsbereik van het Sthūla Sarīra, dat ons fysieke lichaam is. En alles daartussenin: emoties, begeerten, wensen en idealen, dat we als mens in totaliteit als verzameling van krachten en eigenschappen zijn. Dan zie je ook meteen de plaats die Buddhi inneemt: direct onder Ātman, omdat dit onze innerlijke wijsheid is, die ons in staat stelt de eenheid en die universele kern in al het leven te zien.

Deze 7-deling kunnen we vereenvoudigen naar een 3-deling met een onvergankelijk (of geestelijk), een lerend, en vergankelijk (of lichamelijk) deel, waarbij het lerende deel ons *menselijk* bewustzijn is waarmee we ons uitdrukken, waar ons actieve denkvermogen zit.

Ten slotte is er nog een indeling die Blavatsky ook gebruikt, de meest eenvoudige van een dualiteit: van de innerlijke en de uiterlijke mens. Waarbij de innerlijke mens zich

rol identificeren. En dat doen we wanneer we 'ik' zeggen tegen al onze persoonlijke emoties, begeerten en impulsen van dit uiterlijke leven, waarbij we onszelf dus steeds centraal stellen.

Vereenzelvigen we ons daarentegen met de acteur, dan zeggen we ik tegen ons geweten, onze over levens opgebouwde innerlijke wijsheid, besef van eenheid en verbondenheid, waardoor we vergevingsgezind, liefdevol en onzelfzuchtig zijn. Met *deze* vereenzelving zijn we ook *zonder oordeel*, omdat we door de uiterlijke beperktheid heen, de innerlijke essentie kunnen zien. En het is dan ook dít zelf, de acteur in ons, die zijn verbondenheid met anderen ervaart en waar mededogen als toestand van bewustzijn toe behoort.

Als we dan naar de misverstanden rondom mededogen kijken, dan is deze tweedeling essentieel om vast te houden. Omdat, als we het over mededogen met betrekking tot onszelf hebben, de sleutel steeds zit in de vraag: WELK ZELF? De acteur die we zijn of de rol die we spelen?

Geen medelijden

De eerste misvatting: dat mededogen gelijk staat met medelijden. Dat is niet zo. In geval van medelijden verplaats je je weliswaar in de ander, maar blijft dat beperkt tot het emotionele vlak. Je projecteert je eigen gevoel op de situatie van de ander, waardoor je letterlijk mee-lijdt. Om in Blavatsky's metafoor te spreken, zou je kunnen zeggen dat je je vanuit jouw rol inleeft in de rol van de ander en je daarmee identificeert, waardoor je op dat niveau blijft hangen.

Mededogen stijgt hier bovenuit, omdat je, terwijl je natuurlijk meeleeft, en doordrongen bent van het lijden van de ander, tegelijkertijd *weet* dat de ander meer is dan de lijdende persoonlijkheid. Omdat je in staat bent de innerlijke mens achter zijn rol, achter de lijdende persoonlijkheid te zien, en dát is waar je contact mee maakt, van acteur tot acteur zagezegd. Vanuit mededogen verlies je jezelf dus niet in emoties, maar blijf je helder en kalm en richt je je op dát deel in de ander, dat in staat is zijn lijden onder ogen te zien en waar ook het *vermogen en de kracht* aanwezig zijn om zelf het lijden op te lossen. Mededogen houdt daarom ook in dat je de ander *niet als slachtoffer ziet*, maar als iemand die bij machte is zichzelf weer te herpakken, en daar doe je dan ook een beroep op. En natuurlijk ondersteun je iemand ook op het emotionele vlak, maar je blijft niet in emoties hangen, omdat de werkelijke ondersteuning op het innerlijke vlak plaatsvindt, op het helpen de oorzaak van het lijden in te zien, zodat de ander zelf die oorzaak weg kan nemen.

Niet altijd maar aardig zijn

Mededogend zijn betekent ook niet dat je altijd maar aardig bent, een tweede misvatting. Want iemand in staat stellen om innerlijk te kunnen groeien, om zelf zijn tegenslagen te overwinnen, kan soms hard overkomen. Zoals het voor een kind ook niet altijd prettig is wanneer het grenzen wordt gesteld, terwijl dit juist voor zijn eigen bestwil is, om karaktereigenschappen als zelfbeheersing en samenwerking te ontplooien.

Zo is mededogen er niet zozeer op gericht om de *uiterlijke* mens een plezier te doen, maar juist de *innerlijke* mens te helpen zijn eigen persoonlijkheid in beheersing te krijgen. Blavatsky zegt in dit verband dat een Adept, een Wijze, doortastend kan optreden omdat hij door zijn grote intuïtieve vermogens *weet* wanneer hij met vriendelijkheid de pijn moet verlichten, en wanneer hij iemand er juist aan over moet laten, omdat het op dat moment zijn beste leermeester is. Vriendelijkheid en een zachte behandeling

kunnen in bepaalde gevallen juist de slechtste eigenschappen in iemand naar boven halen.

Dus, hoewel het niet altijd meegaan in de wens van de persoonlijke mens, onaardig kan *lijken*, is exact het omgekeerde het geval. Omdat er in feite geen grotere hulp mogelijk is dan de innerlijke mens vanuit inzicht te helpen *zelf* zijn eigen uitdagingen te overwinnen.

Met andere woorden, geef de acteur de kans zelf zijn rol te herpakken.

Niet over je heen laten lopen

Nog een misverstand: dat mededogen betekent dat je als 'een softie' alles maar goed vindt en over je heen laat lopen. Ook hier is echter het omgekeerde het geval. Want om overal en altijd, zonder uitzondering het voor anderen op te nemen, ongeacht de gevolgen voor jezelf, vereist juist enorme innerlijke kracht en standvastigheid. Om, vaak tegen autoriteiten in, op te komen voor rechtvaardigheid, voor degenen die onderdrukt worden, vereist absoluut moed. Denk alleen al aan al die journalisten, die op dit moment in oorlogssituaties hun leven wagen om de waarheid boven tafel te krijgen en om onrechtvaardigheid aan de wereld te kunnen laten zien. Of de hulpverleners en artsen die hun eigen leven riskeren, om dat van anderen te redden.

Terwijl, als je het die mensen vraagt, ze zichzelf vaak helemaal niet moedig vinden, omdat het voor hun een vanzelfsprekendheid is. Dat ze vaak zelfs zeggen niet anders te *kunnen*, omdat hun gevoel van rechtvaardigheid en verbondenheid met slachtoffers zo krachtig is dat het sterker is dan hun angst.

Dit laat ook weer zien hoe mededogen, als *toestand van bewustzijn* van de innerlijke mens, iemand in staat stelt zichzelf te vergeten — boven zijn rol uit te stijgen en persoonlijke angsten te overwinnen.

Geen zelfcompassie

Het laatste misverstand dat ik wil noemen over mededogen, is misschien het lastigst om te weerleggen, omdat je het zo vaak hoort in de samenleving, en dat is het idee van 'zelfcompassie'. Het idee dat je eerst van jezelf moet houden, eerst mededogen voor jezelf moet hebben, voordat je het voor anderen kan hebben. Maar in feite is precies het omgekeerde het geval en ik zal proberen uit te leggen waarom.

In de eerste plaats is zelfcompassie een tegenstrijdigheid in zichzelf. Want als mededogen ontspringt aan de eenheidsgedachte, het denken en handelen voor het geheel

vanuit eenheidsbesef, dan betekent dat per definitie dat het betrekking heeft óp dat geheel, een gerichtheid op de wereld om je heen en *niet* op jezelf. Natuurlijk ben je zelf net zo goed onderdeel van het geheel, maar te stellen dat je eerst voor jezelf moet kiezen is juist denken in afgescheidenheid, en in die zin is zelfcompassie feitelijk een filosofische ongerijmdheid. Maar dit klinkt misschien nogal theoretisch, dus laten we kijken waar dat idee van zelfcompassie dan vandaan komt.

Dan kom ik weer terug op de metafoor van de acteur en de rol die we spelen. Want ook bij het idee van zelfcompassie is de sleutel: *welk zelf?* De acteur die we *zijn* of de rol die we *spelen*?

Als we dan kijken waar het idee van zelfcompassie uit voortkomt, dan zien we dat het de persoonlijkheid is, die 'ik' zegt tegen de rol die hij speelt en zichzelf in die rol continu een cijfer geeft, zichzelf bekritiseert. Vaak in verband met maatschappelijke verwachtingen, bang daar niet aan te voldoen, en daardoor zichzelf continu een druk oplegt om te presteren, om aan een bepaald uiterlijk beeld te voldoen. (Één studie, én die perfecte baan, én een eigen huis, en op social media laten zien hoe goed je het voor elkaar hebt ... enzovoort.)

Als tegenreactie van deze prestatiedruk die de *persoonlijkheid* zichzelf oplegt, vanuit het zelfoordeel niet goed genoeg te zijn, ontstaat het idee van zelfcompassie. Maar wat gebeurt er dan op het moment dat je, in plaats van jezelf te veroordelen, zogenaamd compassie voor jezelf gaat hebben? Dan blijft diezelfde persoonlijkheid centraal staan. Dan blijf je 'ik' tegen die illusoire rol zeggen, en hou je, kortom, juist de veroordelaar in jezelf in stand.

In plaats van hem in stand te houden, is het juist zaak hem geen aandacht te geven. Dat betekent dus *niet* jezelf veroordelen of in negativiteit vervallen, want dat is nooit behulpzaam, en niet wat mededogen inhoudt.

Maar óók niet het ophemelen van de rol die je als persoonlijkheid speelt, want zowel negatieve als positieve aandacht versterken slechts de persoonlijkheid.

Dus haal jezelf niet neer, zet je eigenbelang ook niet voorop, maar *vergeet* jezelf. Vereenzelvig je niet met de uiterlijke rol die je speelt, maar met de innerlijke acteur die je werkelijk bent. En er is geen betere manier om dat te doen door *juist* je aandacht van jezelf te verleggen naar de wereld om je heen. Door te kijken wat je voor het geheel kan betekenen, en in je hulp aan anderen jezelf te vergeten. Want op dát moment, wanneer je je eigenbelang opzij zet voor dat van anderen, krijgt de acteur in jezelf de leiding, volkomen oordeel-loos en onvoorwaardelijk

liefhebbend – inclusief jezelf als deel van de eenheid – waardoor dat kritische stemmetje vanzelf verdwijnt.

Vandaar dat je in de theosofische literatuur de paradox vindt dat je “jezelf moet vergeten om jeZelf (met een hoofdletter) te vinden”. Dezelfde strekking vinden we in nog een ander citaat uit de Mahā Chohan-brief, dat “*we bevrijd moeten worden van onze eigen Ego, dat illusoire, schijnbare zelf, om ons ware zelf in een transcendentaal goddelijk leven te herkennen.*” ⁽⁹⁾

De moeilijkheid is alleen, dat *voor de persoonlijkheid* dit ‘zichzelf te vergeten’ een idee van verlies geeft, van iets kwijtraken, of iets te moeten opgeven. Maar dat is simpelweg, omdat de persoonlijkheid vanuit de beperkte rol die hij speelt, zich niet kan voorstellen welke innerlijke vergezichten van wijsheid, begrip en alomvattend mededogen ervoor in de plaats komen.

Daarom wil ik het volgende citaat uit *Gulden Regels* van G. de Purucker geven, waarin hij dat beeld schetst. Er gaat een immense kracht van uit, omdat hij hier uit eigen ervaring spreekt:

Zoet zijn de vruchten van zelfvergetelheid —het volledig vergeten van uw persoonlijkheid in iets, dat zo mooi en onpersoonlijk is, dat geen menselijke taal het kan beschrijven! Want zelfvergetelheid, mededogen en vrede zijn de vruchten van de Cosmische Harmonie, die het hart van het Universum zelf is. Wanneer dit feit tot u begint door te dringen, vangt daarmee in de ziel de groei van iets onbeschrijflijks aan, dat niet in woorden kan worden uitgedrukt, maar dat tegelijk licht, leven, vrede, wijsheid en almachtige Liefde is — onpersoonlijk, universeel; zodat al wat is, waar dan ook, u bekoren zal, omdat u het liefheeft. ⁽¹⁰⁾

Meer MENS worden

Kortom, in plaats van dat je wat opgeeft of kwijtraakt, word je door zelfvergetelheid juist méér jeZELF, met hoofdletters. Want zodra we ons bewustzijn van ons beperkte zelf verleggen, verruimen naar het universele Zelf, dan wordt het overeenkomstige universele deel in ons actief.

Hoe meer je op jezelf gericht bent, hoe meer je je bewustzijn vernauwt en verdicht, hoe meer je jezelf verhindert het universele leven te ervaren. Net zoals gordijnen een kamer verduisteren, verduistert zelfzucht je bewustzijn. En net zoals het licht de kamer in kan schijnen wanneer je de gordijnen opent, zorgt onzelfzuchtigheid ervoor dat het innerlijk licht in onszelf kan gaan schijnen.

Onzelfzuchtigheid lost de sluiers van de persoonlijkheid op, waardoor de spirituele invloed van onze innerlijke goddelijke natuur kan binnentreden, en we méér mens worden.

Onze menselijke evolutie is dan ook een geestelijke evolutie *van bewustzijn*, van het ontwaken van onze innerlijke vermogens, van onze goddelijke natuur, die zich uit in al die karakteristieken als begrip, wijsheid, eenheidsbesef, en onvoorwaardelijke liefde voor al het leven.

Vandaar dat het ontwikkelen van mededogen zelfs niet een keuze is, maar de enige weg om volwaardig Mens te worden, op weg naar Buddhaschap. Zolang we *niet*-mededogend denken en handelen, gaan we in feite tegen de natuurlijke evolutiegang in, tegen *voortuitgang* in.

Intuïtief weten we dit ook allemaal. Iedereen kent het gevoel nuttig te willen zijn, en een zinvolle bijdrage te kunnen leveren in het leven. Al die bekende crises die zich op verschillende momenten in het leven kunnen voordoen, zoals *midlife* crisis, dertigers dilemma, *quarterlife* crisis (onlangs erbij gekomen), hebben allemaal één ding gemeen: het zijn *existentiële crises* over *zingeving*, over het nut van de rol die we als acteur in dit leven spelen. Omdat we, ondanks wellicht een mooie positie of een goed salaris, een innerlijke leegte ervaren die voortkomt uit het besef dat er méér in het leven moet zijn.

En hét ultieme medicijn voor al deze crises is MEDEDOGEN, jezelf inzetten voor een groter doel dan alleen jezelf. Het inbrengen van jouw talenten en kwaliteiten ten behoeve van het grotere geheel waar je deel van uit maakt. Waardevol zijn.

Mededogen als levenshouding

Dat brengt ons tot slot bij de praktijk van mededogen als levenshouding. Want hoe gaat dat in zijn werk? En waar moet je beginnen?

Allereerst door het simpelweg toe te passen. “Wie ‘mededogen’ voelt zonder dat daar een praktisch resultaat uit voortvloeit, toont zich geen ‘Altruïst’ maar laat het tegendeel zien,” zegt Blavatsky. ⁽¹¹⁾

Kortom, er is *actie* vereist. Het gaat om wat je doet en niet alleen wat je denkt. Vandaar ook de uitspraak in *De Stem van de Stilte*: “Gij kunt het Pad niet gaan, voor gij dat Pad zelf geworden zijt.” ⁽¹²⁾ Je moet namelijk zelf het voorbeeld zijn, zoals dat eigenlijk voor alles geldt. Je kan bijvoorbeeld nog zoveel over fietsen lezen, alle onderdelen uit je hoofd kennen, welke soorten fietsen er allemaal bestaan ... Maar zolang je niet zelf op een fiets gestapt bent, kun je het niet en ben je simpelweg geen fietser.

Voor mededogen is dat niet anders, je moet het toepassen, je moet het *leven* om het te zijn.

Stadia van ontwaken innerlijke God

Maar zoals je met fietsen begint met een loopfietsje of zijwieltjes, is mededogen iets dat stap voor stap in je groeit. Blavatsky schetst in een van haar artikelen hoe dat groeiende besef in de mens eruit ziet. ⁽¹³⁾

Dat doet ze aan de hand van de verschillende stadia van het ontwaken van onze innerlijke God, wat feitelijk op precies hetzelfde neerkomt als het groeiende besef van mededogen. In dat artikel legt ze uit dat de mensheid op het kantelpunt staat om in plaats van zijn dierlijke instinctieve natuur, nu de goddelijke natuur in zichzelf de leiding te gaan geven. Dus vanuit onze rol, ons steeds meer met de innerlijke acteur te vereenzelvigen.

En dan schetst ze de verschillende stadia van die transformatie. Van in eerste instantie een zelfzuchtig iemand, die – volledig zijn dierlijke neigingen volgend – alleen maar op zichzelf gericht is, en het weinig kan schelen hoe het anderen vergaat, zolang hij maar zijn plezier heeft. Maar als hij vervolgens trouwt en kinderen krijgt, dan verruimt zijn bereik zich al naar zijn gezin waar hij medeleven voor ontwikkelt.

Dan geeft ze het voorbeeld van iemand die zijn bewustzijnsbereik heeft uitgebreid tot zijn vrienden en relaties waar hij sympathie voor voelt, en voor hen klaarstaat wanneer nodig. Weer een stap verder beschrijft Blavatsky een patriot, iemand die zich één voelt en zich vereenzelvigd met zijn land, zijn cirkel uitbreidend tot de landsgrenzen, maar zich nog niet zijn verbondenheid met inwoners van andere landen realiseert.

Tot zo ver, zegt Blavatsky, vindt deze bewustzijns groei nog geheel plaats op het niveau van de *persoonlijkheid*, omdat er overal nog steeds een element van persoonlijke affectie en afgescheidenheid in zit. Van het zich identificeren met een groep – hoe groot ook – die nog altijd *niet* de gehele mensheid omvat. Het is nog steeds de *uiterlijke* mens die zich met een *uiterlijke groep* identificeert, en juist daar schuilt het grote gevaar in. Omdat, wanneer zo iemand fanatiek wordt, en vanuit dat fanatisme zichzelf ‘inzet’ voor *zijn* land of *zijn* geloof, dit juist de voedingsbodem voor ellende vormt, van strijd tegen het ‘andere dat niet het zijne is’.

Maar dán, vervolgt Blavatsky:

... verder opstijgend op de schaal van menselijkheid, komen we bij diegenen die al iets van hun latente goddelijke

natuur door laten schijnen in gedachten, woorden en daden van goddelijke zelfopoffering, (...) dat zich eerst manifesteert in daden van echte liefdadigheid, vanuit medelijden met hun lijdende medemens, of een intuïtief plichtsgevoel, de eerste voorbode van toetreding tot goddelijke verantwoordelijkheid en de bewustwording van de eenheid van alle zielen.

Kortom, niet om de uiterlijke vorm maar om de innerlijke kant van al het leven, de eenheid van alle zielen, het onsterfelijke bewustzijn dat achter welke uiterlijke vorm ook, schuilgaat. Dat is werkelijk mededogen: zonder voorkeur, niet selectief, maar *universeel*, al het leven omvattend. En je inzetten voor die Universele eenheid kan bij wijze van spreken niet fanatiek genoeg zijn.

De keuze voor de mensheid te willen werken

En op het moment dat je die keuze maakt, om vanuit dit eenheidsbesef je voor de mensheid in te zetten, gaat er wat gebeuren in jezelf. Dan gaat dat goddelijke licht in je schijnen, waardoor je versneld je innerlijke vermogens ontwikkelt, waardoor je ook van betekenis kán zijn. En dat uit zich in tweeërlei aard:

Enerzijds leidt die groei van bewustzijn tot een grotere wijsheid waardoor je helderder gaat zien wát je kan betekenen voor anderen, wat jouw functie is in het leven (hét medicijn tegen die zingeving-crisis).

Anderzijds leidt dat groeiend bewustzijnsbereik ook tot een groeiende cirkel van invloed, waardoor je overeenkomstig ook voor een steeds groter geheel wat kan gaan betekenen.

Dit is een geleidelijk ontwikkelingsproces, waarbij iedereen zijn eigen unieke plek inneemt. En waar je je op dat Pad bevindt, doet er in wezen helemaal niet toe, zolang het je intentie maar is om vanuit je hart datgene te doen wat het algemeen belang dient, zonder er iets voor terug te verwachten. Dát is wat telt. Door je bij de keuzes die je in het leven maakt steeds af te vragen: waar is het grootste geheel mee gebaat?

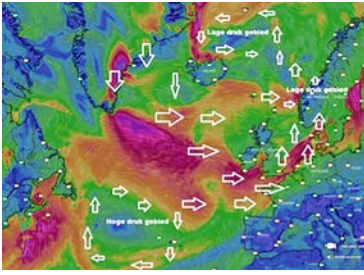
Natuurlijk moet je hier niet in overdrijven, maar kijk wat je kan, bouw het rustig op, en probeer het steeds een stukje beter te doen.

En de reële kracht om dit vol te houden, tot slot, ligt in de wetenschap dat mededogen, zoals ik hoop duidelijk te hebben kunnen maken, geen vage wens is; niet één of ander onbereikbaar ideaal; niet slechts een aardige eigenschap die de één wel heeft en de ander niet, maar dat het onze diepste essentie is, een goddelijke bewustzijnstoe-

stand, die we steeds meer tot uitdrukking leren brengen. Mededogen als levenshouding is daarom in feite het *meest natuurlijke* wat er is. Het is het ontwikkelen van innerlijke kracht die vrijkomt wanneer we onszelf vergeten in dienst van het welzijn van het geheel. Een innerlijke kracht die alle persoonlijke uitdagingen en beperkingen overwint, en waarvan “*de beloning*”, zoals Blavatsky zegt, “*elke beschrijving te boven gaat*”: namelijk “*de kracht om de mensheid ten zegen te zijn.*”⁽¹⁴⁾

Referenties

1. The Letter of the Maha Chohan. De Mahā Chohan is de spirituele leider van de Meesters van Wijsheid en Mededogen, die achter de oprichting van de Theosophical Society stond. De brief is op verschillende websites te vinden, bijvoorbeeld op: <https://blavatskyhouse.org/literature/mahatmas/>
2. Zie ref. 1.
3. G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1993, lemma ‘Buddha’s van Mededogen’, p. 53.
4. Zie ref. 3, lemma ‘Bodhi’, p. 45.
5. H.P. Blavatsky, ‘Let every man prove his own work’. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume VIII*. 1st edition, 3rd printing. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1960, p. 159-171.
6. H.P. Blavatsky, ‘Conversations on Occultism’. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume IX*. 1st edition, 2nd printing. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1962, p. 400G-400H.
7. H.P. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1992, p. 97 (Fragment II ‘De Twee Paden’, tussen noot 16 en 17).
8. H.P. Blavatsky, ‘The origin of the Mysteries.’ In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume XIV*. 1st edition. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1985, p. 255, voetnoot.
9. Zie ref. 1.
10. G. de Purucker, *Gulden Regels der Esoterische Wijsbegeerte*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1974, p. 106 (hoofdstuk ‘De grote ketterij der afgescheidenheid’).
11. H.P. Blavatsky, ‘What shall we do for our fellow-men?’ In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume XI*. 1st edition. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1973, p. 469.
12. Zie ref. 7, Fragment I ‘De Stem van de Stilte’, p. 57.
13. Helena P. Blavatsky, ‘The Struggle for existence.’ In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume XI*. 1st edition. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1973, p. 149.
14. William Kingsland, *The Real H.P. Blavatsky*. London, John M. Watkins, 1928, p. 5 (‘Dedication’). (Bron bijvoorbeeld: http://iapsop.com/ssoc/1928_kingsland_real_h_p_blavatsky.pdf).

Niet alleen in de fysieke atmosfeer op aarde zijn hoge- en lagedrukgebieden, ook in het Astrale Licht zijn allerlei stromingen die ontstaan door mentale hoge- en lagedrukgebieden.

Kerngedachten

- » Tijdgeest: een reservoir aan ideeën dat in een tijdperk heerst.
- » Gedachten kunnen zich snel verspreiden en een mentaal netwerk vormen: het mentale klimaat.
- » Het Astrale Licht bestaat uit etherische substantie; het is de 'mal' van alle fysieke dingen.
- » Er zijn vele gelaagdheden in het Astrale Licht, zoals de gevoelswereld, de begeertewereld, de mentale en zelfs een spiritueel deel van deze lagere wereld.
- » Op het mentale gebied zijn allerhande, in kwaliteit verschillende, gedachtestromen. Als je niet meester bent over je denken, word je overspoeld door mentale gedachtebeelden.
- » Een kleine groep welwillende en onzelfzuchtige mensen kan door hun denken een edel, hoger mentaal gebied opbouwen, dat grote invloed kan uitoefenen.

Het denkklimaat

De kosmische en individuele beeldengalerij

Er zijn mensen die zo bang zijn voor het zich opwarmende klimaat, dat ze menen dat de mensheid geen toekomst meer heeft. Maar er zijn bijna geen mensen die zich zorgen maken over het denkklimaat.

Nu willen wij de opwarming van de aarde niet bagatelliseren, maar een nog groter probleem dan het veranderende klimaat, is de vervuiling van ons denkklimaat. Wat kunnen we daaraan doen?

Veel mensen maken zich zorgen over de actuele gebeurtenissen die elkaar in razend tempo opvolgen. Op alle gebieden is er roering: de economie, de politiek, het klimaat, de vluchtelingenproblematiek en vooral ook de oorlog. Ik denk dat er maar weinig mensen zijn die tevreden zijn met de huidige tijdgeest.

Onder tijdgeest wordt een in zwang zijnde manier van denken verstaan. Het zijn de gedachten die de meerderheid van de mensen pleegt te denken. Het is een reservoir aan ideeën die een bepaald tijdperk kleurt. Weinig mensen vragen zich af waar de gedachten die onze tijd bepalen, vandaan komen. Het lijkt wel of veel mensen die gedachten ondergaan, zoals we een storm of een hittegolf ondergaan. De tijdgeest is echter geen buiten ons staand fenomeen dat zomaar uit de lucht komt vallen. Als je wilt weten waar die dan wel vandaan komt, moet je stilstaan bij wat gedachten zijn. Volgens de Theosofie zijn gedachten reële dingen, levende wezens. Ze

bestaan. Ze zijn even werkelijk als atomen, cellen of moleculen. En zoals een bepaalde hoeveelheid atomen in samenwerking onder een leidende invloed van een boomwezen een boom kan vormen, zo kan een groot aantal gedachten iets vormen wat even werkelijk is als een boom. En als die gedachten de algemene karakteristiek van een tijdperk weergeven, dan spreken we van de tijdgeest. Je zou het ook het actuele, dominante denkklimaat kunnen noemen, dat even werkelijk is als het fysieke klimaat, waar we ons zoveel zorgen over maken. We gaan dat uitleggen.

Denkgarelen

Toen Helena Petrovna Blavatsky in 1873 in New York aan wal stapte, sprak ze de gevleugelde woorden: "Ik ben gekomen om de denkgarelen van de mensen te doorbreken." Daarmee bedoelde ze dat de in het denken van de mensen vastgeroeste gedachtepatronen opgebroken moeten

worden. De menselijke denkgewoonten hadden een diep spoor getrokken, waren gegalvaniseerd in het bewustzijn. Ze zitten zo vast in een gareel, dat nieuwe, meer met de werkelijkheid overeenkomende gedachten, zich heel moeilijk laten denken en kunnen wortelen. Daar is als het ware geen ruimte voor.

Het opkomende materialistische denken en de kerkelijke dogma's waren in de 19e eeuw overheersend. Ze bepaalden goeddeels de denkwereld van het merendeel van de mensen. In de toenmalige tijdgeest was oorlog normaal en nuttig, hadden vrouwen en arbeiders geen of nauwelijks rechten, was de eigen godsdienst en de eigen beschaving verheven boven die van de ander, en was de burgerlijke moraal zo verstikkend, dat vrijwel niemand ervan afweek.

Maar hoe doorbreek je gewoonten, of eigenlijk gedachten, want die liggen ten grondslag aan gewoonten? Iedereen die weleens geprobeerd heeft een bepaalde gewoonte in zichzelf te veranderen, weet hoe moeilijk dit kan zijn. Hoe kun je dan het werelddenken veranderen?

Om deze vraag allereerst negatief te beantwoorden: je doorbreekt gewoonten niet door de verandering op het niveau van gewoonten te bereiken. Zoals gezegd, liggen gedachten ten grondslag aan gewoonten. En die te veranderen is niet altijd even makkelijk. Probeer maar eens op te houden met roken of het drinken van koffie. Dat zal pas duurzaam lukken, als je gedachten van sigaretten of koffie niet meer denkt.

Gedachten zijn levende wezens

Zoals gezegd, zijn gedachten werkelijk bestaande 'dingen'. Het zijn niet slechts stroompjes in onze hersenen. Dat we ze niet kunnen waarnemen zou in deze tijd, waarin we zoveel dingen die we niet zonder hulpmiddelen direct kunnen waarnemen toch accepteren, geen belemmering meer hoeven te zijn, om ervan uit te gaan dat gedachten werkelijk bestaande dingen zijn. En uitgaande van het theosofische principe dat alles wat bestaat, alles wat gemanifesteerd is, bewustzijn is, ligt het in lijn der verwachting dat gedachten levende wezens zijn.

Zoals andere levende wezens worden gedachten geboren, hebben ze een bepaald karakter, kunnen ze groeien in kracht en sterven ze weer. Gedachten bestaan altijd in relatie tot een denkvermogen, bijvoorbeeld dat van een mens, het menselijke denkbewustzijn. Dat werkt als een zender en ontvanger. Als je een gedachte denkt, zend je een gedachte-impuls uit, die iemand anders, mits hij op dezelfde 'denkfrequentie' zit, kan opvangen.

Daardoor kunnen gedachten, net als virussen of bacteriën, zich verspreiden. En zoals deze ziektekiemen zich alleen in een mens kunnen nestelen als die er vatbaar voor is, dus als zijn 'ontvanger' erop afgesteld staat, zo kunnen gedachten alleen maar opgevangen worden als het menselijke bewustzijn daar de geschikte 'grond' voor biedt.

Een onzelfzuchtig mens zal nooit een gedachte kunnen huisvesten die hem aanspoort zijn medemens te bedriegen. En een doortrapte schurk zal nooit een mededogende gedachte kunnen huisvesten, tenzij hij, vanwege een bepaald voorval, zich op een edeler deel van zijn bewustzijn focust. Verandering van gedachten is namelijk altijd mogelijk. Makkelijk is dat echter niet, omdat, zoals elk levend wezen, gedachten zich cyclisch manifesteren. Als je een gedachte eenmaal gedacht hebt, komt ze cyclisch bij je terug. Ze wordt cyclisch weer in je geboren. Ieder die zijn eigen denkleven nauwkeurig bestudeert, zal dit beamen.

Omdat de meeste mensen diffuse, grotendeels onbewuste denkers zijn, en hun denkapparaat niet of slecht beheersen of sturen, kunnen bepaalde gedachten zich razendsnel over grote groepen mensen verspreiden. De moderne (sociale) media spelen daar mede een belangrijke rol in.

Het Astrale Licht

Nu is de mens geen schepper van gedachten, althans niet in de betekenis van 'uit het niets iets maken'. Alle gedachten bestaan al.

Er is niets nieuws onder de zon. Alle mogelijke gedachtebeelden staan afgedrukt in wat het Astrale Licht wordt genoemd.

Om je een beeld van het Astrale Licht te vormen, moet je je realiseren dat de kosmos veel meer is dan wat we zintuiglijk, zelfs met de meest geavanceerde wetenschappelijke instrumenten, kunnen waarnemen. De kosmos, met daarin zonnen en planeten, zoals onze zon en aarde, is opgebouwd uit verschillende werelden of sferen, die alle weer onderverdeeld zijn in sub-werelden en die weer in sub-sub-werelden, enzovoort.

Het Astrale Licht is een wereld van het laagste of grofste gebied, dat net 'boven' de door ons zintuiglijk waarneembare wereld ligt. Het voorzetsel 'boven' moet je niet letterlijk nemen, want alle sub-gebieden doordringen elkaar. Het Astrale Licht kun je je voorstellen als verschillende energieën die de gehele fysieke wereld, de sterren, planeten, ja, elk atoom omgeven en doordringen. Vergelijk het met elektromagnetische velden die elkaar volkomen doordringen. Zo bestrijkt het radioverkeer een zeer grote

reikwijdte van allerlei frequenties, die door elkaar heen gaan. Een ontvanger vangt die frequentie op waar hij op afgestemd is.

Er zijn vele gelaagdheden in het Astrale Licht. Er is een wereld van gevoel, een begeertewereld, een mentale wereld. En deze werelden zijn ook weer onderverdeeld in allerlei, in kwaliteit verschillende, sub-gebieden.

De hogere regionen van het Astrale Licht zijn meer verfijnd en edel. Ze gaan geleidelijk over in de spirituele werelden, die zijn opgetrokken uit *Ākāśa*. *Ākāśa* wordt omschreven als de verfijnde, bovenzintuiglijke spirituele essentie die alle ruimte doordringt. De lagere delen van het Astrale Licht, die dicht bij het aardse staan, zijn vervuild door allerlei aardse mentale uitwasemingen. Onze fysieke wereld is de onderste laag, het droesem of bezinsel van het astrale gebied.

Het Astrale Licht is de plaats of het gebied waar gedachtebeelden opgebouwd en bewaard worden. Het is dus de bewaarplaats van alle gedachten die we denken en die in het verleden gedacht zijn. Het wordt daarom wel een beeldengalerij genoemd. Elke daad die we verrichten en elke gedachte die we denken vindt er haar oorsprong en laat er een indruk achter, ongeveer net zoals een fotografische plaat beelden vastlegt. Omdat al onze daden erin opgetekend worden, hangt het nauw samen met karma, oorzaak en gevolg.⁽¹⁾

Het is het lagere deel van het astrale gebied dat zoveel natuurkundige en psychologische mysteriën kan verklaren. Als onze natuurkundigen en psychologen hiervan uit zouden gaan, konden ze tot interessante ontdekkingen komen en grote stappen voorwaarts maken in hun wetenschappelijk werk.

Omdat het Astrale Licht de bewaarplaats is van alles wat heeft plaatsgevonden, kunnen wetenschappelijke, filosofische of religieuze ideeën van lang vervlogen beschavingen eruit worden opgehaald, als we ons tenminste op de juiste frequentie afstemmen. Zo kan het gebeuren dat twee mensen die op verschillende plekken wonen, onafhankelijk van elkaar, dezelfde ‘uitvinding’ doen. Het is echter geen uitvinding, maar een ontdekking, immers het bestond al, zij het onzichtbaar voor de meesten van ons. Columbus heeft Amerika toch ook niet uitgevonden!

De antenne van ons denken

Zoals gezegd, bestaat het astrale gebied uit vele lagen, van zeer grof tot spiritueel. De astrale beeldengalerij bevat dus een voor ons onvoorstelbare hoeveelheid beelden. Toch moet je het niet als een immense, stoffige archiefkast

voorstellen, want er is voortdurend een interactie tussen het astrale gebied en onze zichtbare wereld.

Hiervoor zeiden we dat ons denkvermogen is op te vatten als een zender-ontvanger. Je zou ook de gevoeligheid van denken kunnen vergelijken met de antenne van de zender-ontvanger. Richten we onze antenne op de meer verheven beelden uit de hogere lagen van het astrale, of laten we ons beïnvloeden door de dicht bij de aarde staande regionen, waar alle lagere denkkwaliteiten verblijven. Als we onze antenne richten op een bepaald mentaal beeld, dan halen we in feite dat beeld in onszelf, precies zoals je een film die een televisiezender uitzendt, binnenhaalt op je eigen tv-toestel. Welke film je wilt bekijken, wordt niet bepaald door de zenders. Die keuze is aan ons.

Onze eigen beeldengalerij

We kunnen deze vergelijking nog verder uitwerken: de mens zelf is een beeldengalerij in het klein, die net als de kosmische beeldengalerij vele lagen en sub-lagen heeft. Met ons bewustzijn vertoeven we voortdurend in het astrale gebied. Vrijwel onze hele constitutie maakt er deel van uit, precies zoals een vis deel uitmaakt van de zee. We worden overspoeld door gevoelsmatige, mentale en hopelijk ook spirituele golven. Al onze gedachten komen tot ons via en door het Astrale Licht.

Wanneer ons denkvermogen contact maakt met een astraal beeld, maakt dat een indruk in ons bewustzijn. Het maakt een lokale kopie, waardoor we een ‘plaatje’ aan onze individuele beeldengalerij toevoegen. Maar omdat we zender en ontvanger zijn, zenden we dat beeld ook direct weer uit, maar wel met de kleuring die we er zelf aan gegeven hebben. Een ander mens kan dat gedachtebeeld weer tot zich nemen, inclusief het stempel dat erop afgedrukt is. Dat kan, maar hoeft niet onmiddellijk te gebeuren. Het kan pas na een jaar, of wellicht, na enkele eeuwen gebeuren. Dat is afhankelijk van wanneer iemand anders zich op die frequentie afstemt.

Het kan ook zo zijn, dat zo’n beeld uit het mentale deel van het Astrale Licht voor veel denkers aantrekkelijk is en zich razend snel onder miljoenen mensen verspreidt. Grote groepen mensen worden aldus door deze mentale beelden beïnvloed. Dan spreken we over de tijdgeest.

Uiteraard is niemand gedoemd zich op iets af te stemmen. Maar omdat velen onzelfbewuste denkers zijn en hun denkantenne niet op een door hen zelfbewust gekozen punt richten – de selectiviteit van hun antenne is niet groot – vangen ze meestal de beelden op die ‘in de mode zijn’, ofwel waar grote groepen mensen zich op richten.

Veel mensen zijn geen krachtige denkers. Hun ‘antenne’ wordt door elke mentale wind een andere richting op geblazen. Modes en trends volgen elkaar vaak in razend tempo op.

Gedachtestromen

In de astrale wereld zijn allerlei kwalitatief verschillende gedachtestromen. Die hoeven niet altijd per se goed of slecht te zijn. Je zou je kunnen voorstellen dat er bijvoorbeeld een gedachtestroom van schakers is. Allerlei schaakpartijen en tactische zetten worden overdacht en vormen zo een stroom van ideeën die iets met deze denksport te maken hebben. Hoewel schakers bekendstaan als kalme mensen, zijn er ook wel sterke emoties, turbulenties in hun denken te onderkennen. Die emoties kunnen die stroom onrustig en wellicht zelfs troebel maken.

Zoals er in de (fysieke) atmosfeer op aarde hoge- en lagedrukgebieden zijn, waardoor winden warmte, kou, regen of droogte van de ene plek naar de andere kunnen brengen, zo heb je in het Astrale Licht allerlei stromingen die ontstaan door mentale hoge- en lagedrukgebieden.

In de *Mahātma Brieven* wordt over deze gedachtestromen gesproken. In een brief schrijft een van de chela's (leerlingen) van Meester K.H. aan A.P. Sinnett, dat de Meester op dit moment zelf geen brief kan schrijven, omdat hij zich niet wil blootstellen aan een gedachtestroom van voorbij Himavat.⁽²⁾ Himavat betekent letterlijk de ‘besneeuwde’. Er wordt de Himalaya mee bedoeld. Een gedachtestroom van voorbij de Himavat is daarom een hoeveelheid wereldse gedachten, die storend zou werken op de super-spirituele overpeinzingen waarin de Meester op dat bewuste moment in verdiept was.

We kennen zo iets ook wel: je bent bezig met een metafysisch boek of een spiritueel vraagstuk. Op dat moment kun je je niet bezighouden met de dakgoot die lekt. Of als je gaat deelnemen aan een theosofische workshop, is het niet verstandig vlak voordat die aanvangt, je gedachten te richten op een uit de hand gelopen ruzie met je collega's. Feitelijk sluit je je dan ook van een bepaalde gedachtestroom af en richt je je op een andere.

Heel vaak echter lukt dat ons nog niet. We hebben te weinig beheersing over ons denken. De Meesters daarentegen kunnen zich zelfbewust afstemmen op elke gedachtestroom die ze op een bepaald moment nodig hebben.

In een andere brief spreekt Mahātma K.H. over een noordelijke gedachtestroom. Het geval is humoristisch en leerzaam. K.H. had in een brief de 19e-eeuwse dichter Tennyson geciteerd, zonder zich af te vragen waar deze

dichtregels vandaan kwamen. Hij had ze uit het Astrale Licht geplukt. Hij zegt dat hij nooit vergeet wat hij eenmaal gezien heeft. Hij kan woorden uit het Astrale Licht halen van een ver verleden of die pas in de toekomst uitgesproken zullen worden.

Sinnett was een kenner van de poëzie van Tennyson, maar kon de bewuste woorden nergens vinden. Tot hij jaren later een klein bundeltje van de dichter vond, dat nooit in zijn *Verzameld Werk* was opgenomen, waarin het bewuste gedicht stond. De Meester had het in een noordelijke gedachtestroom aangetroffen en omdat het precies de gedachten uitdrukte die hij Sinnett wilde meedelen, heeft hij ze gebruikt, zonder zich af te vragen waar die woorden van afkomstig waren.⁽³⁾

Als je hier verder over nadenkt, begrijp je ook dat voor de Meesters een begrip als plagiaat niet bestaat. Niemand kan het eigenaarschap van een bepaalde gedachte of de verwoording ervan claimen. Gedachten behoren tot ons allen, net zoals de lucht van ons allen is.

Poel van gedachten

De Meesters kunnen zich bewust richten op een gedachtestroom, maar de meeste mensen kunnen dat nog niet of onvoldoende. Als je je denken niet onder controle hebt, dan ben je als een zwemmer in een poel van gedachten. Soms komt de ene golf over je heen, dan weer de andere. Vooral als grote hoeveelheden mensen een bepaalde golf in beweging zetten, kunnen velen erdoor beïnvloed worden. Soms is zo'n golf omvangrijk en heeft ze een duurzaam karakter. Er is dan sprake van het heersende tijdsbeeld, dat we de tijdgeest noemen.

Mensen leven vaak in de veronderstelling dat de gedachten die ze denken uit hun eigen brein voortkomen, maar het zijn veelal de woelige golven van de gedachtepoel waarin ze zwemmen, die door hun denkvermogen spoelen. En elke gedachte die ze opvangen en waar ze aandacht aan schenken, geven ze extra energie en zenden ze dus

versterkt en gekleurd weer uit, zodat ze de golf nog krachtiger maken dan die al was. Anders uitgedrukt: het zijn sterke beelden in het Astrale Licht die een indruk achterlaten in het denkbewustzijn van deze onzelfbewuste denkers, die menen deze gedachten zelf verzonnen of gecreëerd te hebben.

Let wel: dit hoeft niet het geval te zijn. Allereerst moet je je realiseren dat je je vrijwillig begeeft naar een bepaalde laag in het Astrale Licht. Dat hoeft niet altijd doordacht te zijn, maar je stelt je wel open voor bepaalde gedachten. Niemand dwingt je om in de door aardse uitwassingen vervuilde regionen te gaan. Als je dat niet doet, stel je je ook niet open voor de indrukken van dat gebied. Maar zelfs als je dat toch doet, is het verstandig je snel het illusoire karakter ervan te realiseren, opdat je die beelden gemakkelijker vergeet.

Om een vergelijking te maken: als je nooit naar horrorfilms kijkt, hoef je niet bang te zijn dat die beelden in je bewustzijn blijven hangen. Maar als je onverhoopt toch beelden van dergelijke films te zien krijgt, dan kun je met je kritisch vermogen de indrukken op hun waarde schatten en je er niet door laten beïnvloeden. Maar beter is het natuurlijk, dergelijke indrukken helemaal niet op te doen.

Interpretatie van de astrale beelden

Hierboven zeiden we al dat het Astrale Licht vele kwalitatief verschillende gelaagdheden of werelden kent. De onzelfbewuste denker heeft geen benul in welke lagen hij met zijn denken vertoeft. Dat hoeven niet altijd onedele gebieden te zijn. Een dagdromer kan geheel en al opgaan in een bepaalde dromerige mentale sfeer. Toch kan onzelfbewust denken voor heel wat problemen zorgen, want als je zo denkt, kun je gemakkelijk ‘verdwalen’ in de lagere, illusoire delen van het Astrale Licht. En er is niets zo illusoirs als de astrale beelden.

We kunnen echter het illusoire karakter van de beeldengalerij doorzien. We zouden kunnen weten dat deze astrale beelden het ‘tablet van het geheugen’ van de dierlijke mens zijn, zoals H.P. Blavatsky het noemt.⁽⁴⁾ Wij kunnen evengoed vertoeven in het ‘tablet van het geheugen’ van het hogere deel van het astrale gebied, *Ākāśa*. Daar bevinde zich de spirituele beelden, die uiteraard een geheel andere karakteristiek hebben. *Ākāśa* is de boven de zintuigen staande spirituele essentie die de hele ruimte doordringt. Het Astrale Licht is simpelweg het bezinksel ervan.

Niet zonder reden spreekt Helena Blavatsky van de *dierlijke mens* die indrukken uit het astrale opdoet, want ook

dieren worden zich die beelden gewaar. Uiteraard is hun interpretatie van hun waarneming geheel anders dan die van mensen. Zij hebben het denken nog niet ontwikkeld en kunnen daarom die beelden niet kritisch beoordelen of er met elkaar over praten. Ze reageren instinctief op wat ze waarnemen.

Hiermee kun je talloze zaken uit de dierenwereld verklaren. Zo is bijvoorbeeld vastgesteld dat dieren een bos al verlieten, uren voordat er een brand uitbrak. Ze moeten die informatie eerder ontvangen hebben. Waar kan dat anders van zijn dan van het Astrale Licht, dat immers ook de indrukken uit het verleden bevat die leiden tot gebeurtenissen die nog moeten plaatsvinden?

Elke hondenliefhebber moet zoets ook weleens gemerkt hebben. Op het moment dat het baasje denkt ‘ik ga mijn hond uitlaten’, terwijl hij nog geen enkel fysiek teken geeft dat hij dat gaat doen, begint de hond al onrustig heen en weer te dreutelen of gaat bij de deur staan.

Ook baby’s, bij wie het denken nog niet of nauwelijks is ingedaald, zijn gevoelig voor astrale beelden. Wij hoorden ooit het verhaal van een moeder die met haar baby in de kinderwagen ging wandelen. Steeds als ze bij een bepaalde plek kwam, begon de baby te huilen, zeer tot verbazing van de moeder. Totdat ze erachter kwam, dat op die plek ooit een slachthuis had gestaan. Het slachten van de duizenden dieren, hetgeen uiteraard een uiterst droefgeestige toestand is, heeft in het lagere deel van het Astrale Licht een diepe indruk achtergelaten, waardoor de gevoelige baby steeds moest huilen als ze bij die plek kwam.

Het vervuilde denkklimaat

Dit laatste voorval laat duidelijk zien hoe het denkklimaat op ons in kan werken. Het is misschien confronterend om te zeggen, maar velen van ons zijn als die baby die zonder het te weten of te begrijpen indrukken uit het Astrale Licht opdoet en daarop reageert. Meestal reageren we niet als die baby door te huilen, maar door die gedachtebeelden toe te laten in ons denken en in te passen in onze eigen mentaliteit – onze individuele beeldengalerij – in de veronderstelling dat het onze eigen gedachten zijn. Het zijn deze schier ontelbare gedachten van dierlijk-menselijke kwaliteit die we belangrijk achten. En omdat we een binnengehaalde gedachte ook weer uitzenden, zorgen we er mede voor dat het denkklimaat doordrenkt is met deze dierlijk-menselijke gedachten.

De hang naar luxe, het zelfzuchtig streven elke persoonlijke wens te vervullen, de agressie en minachting jegens anderen, het idee dat we ons meer en beter moeten bewapenen —

het zijn dit soort gedachten, in duizenden verschillende variaties, die door denkvermogens worden opgezogen. Noch de materialistische filosofie die beweert dat je maar één keer leeft, noch de christelijke leer dat we na de dood de hemel kunnen ingaan, kunnen een beschermend tegenwicht bieden aan die door zelfzucht vervuilde moddergolven. Integendeel, ze versterken alleen dit soort gedachten.

Het denkklimaat is verontreinigd, omdat de wezenlijke betekenis en het doel van het leven voor velen verloren is gegaan. Filosofen kunnen geen hoop en perspectief bieden. De godsdiensten hebben veel van hun invloed verloren en als er nog invloed is, is die vaak negatief. Omdat een levensfilosofie ontbreekt die hart en hoofd bevredigt, is er geen of nauwelijks enige basis voor ethiek. Het is zelfzucht wat de klok slaat.

Landen richten zich op het nationale belang. Geweld en machtspolitiek worden als normaal, zelfs als onvermijdelijk en noodzakelijk, ervaren. Al dit soort gedachten vervuilen de lagere regionen van het Astrale Licht en beïnvloeden daarmee weer anderen. Het lijkt een vicieuze cirkel.

Het denkklimaat veranderen

Dat is het echter niet. Althans dat hoeft het niet te zijn. De mens heeft vrije wil. En hoewel je die vrije wil kunt insnoeren door steeds keuzes in een bepaalde richting te maken, is er altijd de mogelijkheid het roer om te gooien. Wij mensen maken zelf de gedachtesfeer en kunnen die sfeer dus zelf veranderen. Zoals een schilder een schilderij kan overschilderen, kunnen wij het denkklimaat veranderen. Elke kwaststreek is er één; elke gedachte geeft een bepaalde tint.

Het is essentieel dit te weten, want anders zouden we in de illusie verkeren dat het altijd blijft zoals het nu is. Dat geeft voedsel aan pessimisme, passiviteit en onverschilligheid over de toestand in de wereld. Wie gaat proberen zichzelf en de wereld te veranderen als hij denkt dat zoiets geen kans van slagen heeft?

Misschien wel de belangrijkste lering van de Theosofie is dat elk wezen – dus ook elk mens – in essentie goddelijk is. In ons bewustzijn zitten alle vermogens waarmee we onszelf en de wereld kunnen veranderen. En hoewel het ongetwijfeld een moeizame en zware opdracht is, zal elke oprechte poging vrucht dragen, ook als we niet onmiddellijk resultaat zien.

Deze kennis maakt ons bewust van onze verantwoordelijkheid voor het denkklimaat. We mogen ons niet verschuilen achter het feit dat vele wereldburgers zichzelf en hun land op de eerste plaats zetten, waarmee ze alle anderen natuurlijk tekortdoen. De mensheid vormt een eenheid. Ieder mens is deel van die eenheid. Elke bovenpersoonlijke gedachte zal het denkklimaat veranderen, uiteraard in beperkte mate. Het enige instrument om het denkklimaat te veranderen, is ons eigen denken.

We veranderen het niet door erover te klagen, door het te bekritisieren of door ertegen te vechten. Dat is verspilde energie. Daarmee versterk je de zelfzuchtige gedachtebeelden alleen maar. Vechten tegen ideeën, is voedsel voor die ideeën, want ook met negatieve aandacht voed je gedachten.

Beter is het een toonbeeld van mededogen, vriendelijkheid en kalmte te zijn. Als je je in je bovenpersoonlijk ideaal door niets laat verstoren, draag je meer bij aan een veredeld denkklimaat dan je wellicht zelf vermoedt.

Maar nog groter is die invloed als je het gezamenlijk doet.

Kern van Universele Broederschap

Soort zoekt soort. Als iemand een mentaliteit ontwikkelt zoals hierboven beschreven, dan kan het niet anders of hij moet met mensen in contact komen die zo'n zelfde levenshouding hebben. Dan is het zaak het persoonlijke achterwege te laten en je te verenigen met anderen; allereerst en vooral in de geest. Een kleine groep sterk gemotiveerde mensen kan veel bereiken.

Sommigen van ons hebben de ervaring gehad dat ze bij een familie op bezoek gingen, of bij een nieuwe afdeling op hun werk kwamen, of in wat voor groep mensen dan ook terecht kwamen, en onmiddellijk een weldadige sfeer ervoeren. "Het leek alsof ik in een warm bad kwam, zo fijn voelde het", hoor je ze dan zeggen. Vaak weten ze niet eens waardoor dat komt. Het hoeft niet door de inrichting van het huis te komen. Datzelfde gevoel kan zelfs ontstaan in een povere omgeving.

Wat is het dan?

Het is de denksfeer die zo'n groep mensen uitstraalt. Daardoor voel je je er meteen thuis. En wat nog belangrijker is, je richt je haast als vanzelf op de meer edele aspecten in je eigen bewustzijn die corresponderen met die sfeer. Bepaalde persoonlijke trekjes en onhebbelijkheden die nog weleens opspelen, worden overstraald door bovenpersoonlijke ideeën die een dergelijke sfeer oproepen.

In het begin van de 20e eeuw was het hoofdkwartier van Het Theosofisch Genootschap in Point Loma, Californië gevestigd. Er woonden honderden volwassenen en kinderen. En de sfeer was zodanig, dat de bezoekers die er kwamen, het niet alleen gewaarwerden, maar er ook door geïnspireerd werden. Om slechts één voorbeeld te noemen: de schrijver Talbot Mundy schreef vele romans maar zijn beste boek schreef hij toen hij in Point Loma verbleef.⁽⁵⁾

Nu wordt de invloed die een hechte groep welwillende mensen op het denkklimaat uitoefent, niet belemmerd door de fysieke locatie waar ze zich bevinden. Beelden van het astrale gebied zijn van elke plek op aarde te bereiken. Deze kernleden van de Universele Broederschap hoeven ook niet tot dezelfde club te behoren, of in dezelfde stad te wonen. Ze vinden elkaar in hun denken.

Zo'n kleine groep onzelfzuchtige mensen, die gemotiveerd het denkklimaat wil veredelen, is tot meer in staat dan een grote groep half gemotiveerde mensen, bij wie het persoonlijke element nog vaak een rol speelt. Hun invloed zal des te groter zijn als ze met argumenten en voorbeel-

den de geestelijke aard van de kosmos, en van de mens als kind van de kosmos, kunnen laten zien. In de Theosofie vinden we leringen die hart, hoofd en gemoed vrede schenken.

Het is om die reden dat het bij theosofische leraren nooit ging om de kwantiteit van hun leerlingen, maar om de kwaliteit. En met 'kwaliteit' bedoelen we zeker niet of ze de soms moeilijke 'technische' leringen van de Theosofie goed begrepen, maar of ze de ethische conclusies eruit in het leven toepasten.

Enkele bovenpersoonlijke mensen, die bereid zijn hun handen uit de mouwen te steken, kunnen het denkklimaat van de hele wereld bestrijken. Het zijn een paar korreltjes zout die de smaak van de soep kunnen veranderen. Of zoals William Q. Judge het uitdrukte:

Als we vijfhonderd leden in de Society zouden hebben die elkaar waarachtig liefhebben, elkaar niet bekritisieren of veroordelen, en vol vertrouwen op een en hetzelfde doel waren gericht, dan beroerden we met onze gedachten de hele wereld.⁽⁶⁾

Referenties

1. Voor verdere informatie over het Astrale Licht zie onder andere: W.Q. Judge, *Echoes of the Orient. Volume II*. San Diego, California, Point Loma Publications, 1980, p. 330 en *Volume III*. San Diego, California, Point Loma Publications, 1987, p. 46-47; G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1993, lemma 'Astraal Licht'; en G. de Purucker, *The Esoteric Tradition. Volume II*. Reprint from the 2nd edition. Pasadena, California, Theosophical University Press, 1973, p. 1012-1016.
2. M. (Mahatma) en K.H. (Mahatma), *De Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*. Samengesteld door A.T. Barker. Den Haag, Theosophical University Press, 1979, brief 37, p. 274 (chronologische volgorde: brief 37).
3. Zie ref. 2, brief 9, p. 58 en brief 49, p. 316. Engelse editie: *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett in chronological sequence*. Quezon City, Philippines, Theosophical Publishing House, 1993, brief 18, p. 69 en brief 20, p. 75.
4. H.P. Blavatsky, 'Dreams'. Artikel in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume X*. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1988, p. 251.
5. Talbot Mundy, *'OM' Het geheim van de Abhor Vallei*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1984.
6. W.Q. Judge, *Echoes of the Orient. Volume III*. Pasadena, California, Theosophical University Press, p. 103.

Inwijding in het Egyptische Dodenboek

Een bijzondere uitgave van Stichting I.S.I.S. is op komst! *Inwijding in het Egyptische Dodenboek* is het resultaat van de studie die Joop Smits maakte van het Egyptische Dodenboek en de kennis over de processen van inwijding die we in de Theosofia kunnen vinden. De basis voor dit boek is een lezingenserie van Joop Smits van het voorjaar 2022.

Het doel van de studie is, vast te stellen welke kennis over inwijding, zoals bekend is in de Theosofia, nog herkenbaar is terug te vinden in het Egyptische Dodenboek. Smits brengt hiervoor twee onderwerpen met elkaar in verband. Ten eerste, de theosofische visie op leven en dood met de daaraan gekoppelde ideeën over de processen van inwijding. Ten tweede, de platen en teksten van het Egyptische Dodenboek, met de vertaling van de hiërogliefen door met name de egyptoloog E.A. Wallis Budge aan het einde van de 19e eeuw.

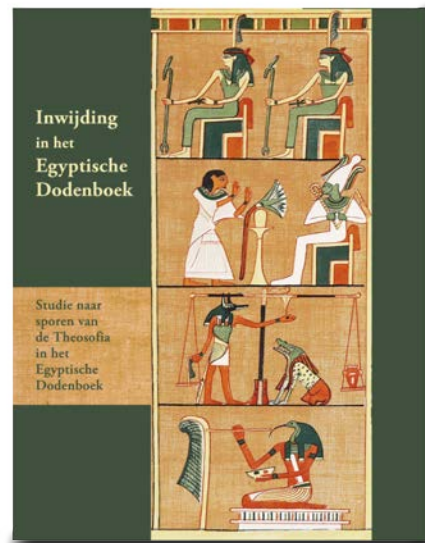
“De kennis over inwijding, zoals die beschreven is in de Theosofia, is deels nog goed te herkennen in de tekst van het Egyptische Dodenboek”, formuleert Smits als hypothese. Waarom slechts deels? Hij noemt hiervoor drie redenen: de papyrus van Ani, de versie van het Dodenboek die het beste is overgeleverd, en die in dit boek wordt gebruikt, is volgens egyptologen lang niet compleet. Daarnaast was de kennis over inwijding in het Egypte uit de tijd van Ani (ca. 1500 voor Chr.) waarschijnlijk al gedegenereerd, wat het herkennen van universele ideeën bemoeilijkt. Bovendien werden teksten die esoterische kennis bevatten, in het verleden vaak opzettelijk veranderd om de diepere betekenis te versluieren voor degenen die daar nog niet aan toe zijn.

In deze gedegen studie volgen we de opeenvolgende processen tijdens de hogere inwijdingen en de parallelliteit met de processen van het sterven; vandaar ook dat we spreken van het Dodenboek.

Het proces van inwijding heeft als doel, de eigen goddelijke natuur versneld tot ontplooiing te brengen. Een versnelde ontwikkeling van het bewustzijn, om met de dan verworven kwaliteiten de mensheid te kunnen dienen. Aan dit proces gaan vaak vele levens aan voorbereiding vooraf om de vereiste hoge graad van zuiverheid, wijsheid en mededogen te bereiken. Tijdens de inwijding worden die kwaliteiten beproefd.

Zo lezen we over een hele serie beproevingen die de inwijdeling Ani stap voor stap te boven moet komen. Hierbij valt op dat in dit Dodenboek de vier hogere inwijdingen achter elkaar worden doorlopen, terwijl de inwijdeling in de praktijk hier soms meerdere levens voor nodig heeft.

Joop Smits legt in zijn uitleg van de hogere inwijdingen telkens de Theosofia naast de Egyptische beschrijving. Zo is er de inwijding van de Grote Geboorte tijdens het Wintersolstitium, vervolgens de Grote Beproeving tijdens de Lente-equinox, de Grote Verzaking tijdens het Zomersolstitium en ten slotte de Grote Overgang tijdens de Herfstequinox. De succesvolle ‘resultaten’ van deze inwijdingen worden in het Egyptische Dodenboek vernoemd naar vier kwaliteiten van de god Osiris, en vertegenwoordigen – net zoals in de Theosofia – de dan verkregen reikwijdte van (kosmisch) bewustzijn.

Deze uitgave van Stichting I.S.I.S. is ook bijzonder omdat ter illustratie foto's van alle schitterende ‘platen’ van de papyrus van Ani zijn afgebeeld. De platen zijn afkomstig uit een facsimile van de papyrus van het British Museum uit 1894. Om de platen goed tot hun recht te laten komen is voor dit boek gekozen voor het grote A4-formaat dat we ook voor de uitgave van *Lucifer* gebruiken. *Inwijding in het Egyptische Dodenboek – Studie naar sporen van de Theosofia in het Egyptische Dodenboek* verschijnt binnenkort. Het zal dan te bestellen zijn via de webshop van onze site, www.blavatskyhouse.org.

Uw vragen

Identiteit

Ik ben de drie grondstellingen weer eens aan het doorlezen, nu op de binnenkant van de omslag van *Lucifer*, en begrijp de derde grondstelling niet geheel door het woord 'identiteit'. Als er 'identiteit' had gestaan, dan had ik het wél begrepen, want bedoeld wordt, denk ik, een vorm van identiek zijn aan de universele Over-Ziel. Helpt u mij uit de droom?

Antwoord

Het woord identiteit is bij ons – en bij het Van Dale woordenboek – niet bekend, maar we gaan bij het beantwoorden van deze vraag uit van de definitie die de vraagsteller zelf van dit woord geeft: *een vorm* van identiek zijn – in dit geval dus een vorm van identiek zijn aan de Over-Ziel. We weten niet precies wat met 'een vorm van identiek zijn' wordt bedoeld, maar we kunnen wel stellen dat alle zielen niet slechts *een vorm van*, maar in essentie *volledig* identiek zijn met de Over-Ziel. We zullen dat proberen uit te leggen. Laten we daarvoor eerst stilstaan bij de Over-Ziel.

De Over-Ziel is de top van een hiërarchie, de verst ontwikkelde entiteit binnen die hiërarchie. Dit wezen is geen absoluut god, want het is zelf een aspect van de Onbekende Wortel, ofwel het Grenzenloze Beginsel, zoals dat in de eerste Grondstelling genoemd wordt. Er zijn vele Over-Zielen, want er zijn vele hiërarchieën. En binnen elke hiërarchie zijn ook weer hiërarchieën. En binnen zo'n hiërarchie is er sprake van een volstreekte identiteit van alle zielen met de top van die hiërarchie, hoewel op de lagere gebieden op beperktere

wijze aan de essentie van de hiërarchie uitdrukking wordt gegeven dan op de hogere.

Het woord 'identiteit' is afgeleid van het Latijnse 'identitas', dat 'hetzelfde' of 'gelijkheid' of 'volstreekte gelijkenis' betekent. Het heeft echter in het huidige taalgebruik een tweede betekenis gekregen. Met iemands identiteit worden zijn typische eigenschappen bedoeld. We hebben een identiteitsbewijs, waarop onze naam, geboortedatum en fotootje staan. Soms wordt het zelfs in de betekenis van 'persoonlijkheid' gebruikt. Maar zoals H.P. Blavatsky het Engelse woord 'identity' gebruikt, bedoelt ze het in de oorspronkelijke Latijnse betekenis. Vandaar dat het woord in het Nederlands ook met *gelijkheid* ('gelijk zijn') wordt vertaald.

Dus alle zielen zijn gelijk aan de Over-Ziel. Hoe moeten we dat opvatten? H.P. Blavatsky geeft ons een belangrijke sleutel om dit mysterie, althans enigszins, te begrijpen. Die zielen zijn een manifestatie van *monaden*.⁽¹⁾ Monaden zijn centra van grenzenloos bewustzijn. Twee grenzenloosheden bestaan niet. Dus als elke monade een mathematisch punt van bewustzijn is – de omtrek nergens en het centrum overal – dan moet ze volstrekt *identiek* zijn aan welke andere monade dan ook.⁽²⁾ En omdat de kern van elk wezen, van atoom tot zon, een monade is, zijn alle 'zielen' in een hiërarchie, zoals ze in de derde Grondstelling worden genoemd, in essentie identiek aan elkaar, en identiek aan de Over-Ziel.

Fundamentele identiteit betekent overigens niet, dat al deze zielen hetzelfde zijn. Een ziel is een *gemanifesteerd* wezen, en die verschillen per definitie

van elkaar. Elke ziel is samengesteld. Ze bestaat uit verschillende monaden die tezamen die ziel vormen.

Zielen zijn aan ontwikkeling onderhevig. Ze verschillen in uitdrukkingsvorm. De verschillen zijn echter niet essentieel, want in hun hart zijn ze een monade: in essentie grenzenloos bewustzijn. Er wordt daarom in de derde Grondstelling gesproken over *fundamentele* identiteit. Met andere woorden: *in wezen, in het hart van hun hart*, zijn de zielen identiek aan de Over-Ziel.

De Over-Ziel is de verst ontwikkelde entiteit van een hiërarchie. Ze is die hiërarchie. Het is het topwezen dat in een proces van emanatie een magnetisch veld uit zichzelf heeft doen voortkomen, waarop of waarin talloze andere wezens zich kunnen manifesteren. Ze is een samenwerking met die lagere wezens aangegaan.

Het verschil tussen al die wezens zit in de ontwikkelingsgraad. Hebben ze veel of nog niet zo veel vermogens, krachten, eigenschappen, ontwikkeld uit de monade, die ze zijn? Geen enkel wezen geeft op precies dezelfde wijze uitdrukking aan de monade die het is. Vandaar dat de uiterlijke wereld gekenmerkt wordt door verscheidenheid, terwijl de achtergrond ervan de essentiële eenheid is. Geen twee wezens drukken zich hetzelfde uit.

De Over-Ziel is voor alle zielen binnen zijn invloedssfeer zowel de diepste Bron als het uiteindelijke Doel of de Bestemming. Elke hiërarchie van leven is een kosmische leerschool, waarin alle 'leerlingen' vele klassen doorlopen die uiteindelijk uitmonden in de allerhoogste: het niveau van de Over-Ziel zelf. De invloed die de Over-Ziel op hen allen

uitoefent is een voortdurende *stimulans* om in zichzelf – vanuit hun eigen monade – diezelfde wijsheid en kennis en capaciteiten tot ontwikkeling te brengen die de Over-Ziel al heeft ontplooid. Uit het tweede deel van de derde Grondstelling, waarin wordt gesproken over de *verplichte Pelgrimstocht voor elke ziel*, blijkt dat alle wezens binnen een hiërarchie zich uiteindelijk zo ver kunnen ontwikkelen, dat ze één zijn geworden met de Over-Ziel, die dus eigenlijk hun diepste ZELF is.

Overigens bevat deze derde Grondstelling nog veel meer diepzinnige wijsheid. Hoe langer je erover nadenkt, des te meer vergezichten van bewustzijns-mogelijkheden je gewaarwordt.

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*, p. 1, voetnoot (originele Engelse paginering). Voetnoot 'Pelgrim'.
2. Barend Voorham, *Het mysterie van de monade*. Artikel in: *Lucifer*, jaargang 46, nummer 4, augustus 2024, p. 111-119.

Kamerplanten

Hoe staat de Theosofie tegenover sierplanten en bloemen in de woonkamer?

Antwoord

Er zijn twee belangrijke theosofische principes: respecteer al het leven en respecteer de vrije wil. Als we deze willen toepassen op planten, dan moet je vaststellen dat het niet de 'keuze' van de plant was om in een afgesloten ruimte in een potje op de vensterbank zijn ervaringen als plantbewustzijn op te doen. Je kunt je terecht afvragen of we hem in zijn evolutionaire groei belemmeren door hem uit zijn natuurlijke omgeving weg te halen. Hij is immers niet op eigen kracht ons huis komen

binnenwandelen. Mensen hebben die plant ooit uit de natuur gehaald en verder gespecialiseerd en opgekweekt, zodat hij binnenshuis kon groeien. Bovendien worden kamerplanten – en vooral ook bloemen – vaak gekweekt met veel giftige bestrijdingsmiddelen, die een aanslag doen op het milieu en trouwens ook voor de mens ongezond zijn.

Op basis van de Theosofie kun je daarom bezwaren aanvoeren tegen kamerplanten en bloemen.

Maar zoals gezegd, elk mens heeft een vrije wil en kan zijn eigen conclusies trekken.

We weten dat veel mensen ontzettend van hun planten en bloemen houden. Sommige mensen leven wat geïsoleerd en ze leggen heel hun ziel en zaligheid in het verzorgen van hun groene vriendjes.

Hoewel we door het hebben van kamerplanten in zeker opzicht niet met de natuur meewerken, zijn er veel grovere manieren waarop we de natuur schenden. Als we de zelfzuchtige gedachten en persoonlijke begeerten, die velen van ons nog hebben, zouden omruilen voor onzelfzuchtige en mededogende gedachten, schaarden we ons veel meer in de wetmatigheden van de Natuur dan wanneer we de kamerplanten zouden wegdoen en zelfzuchtig bleven denken.

Kortom, we moeten zelf onze conclusies trekken en die van anderen respecte-

ren. Karma, de leer van oorzaak en gevolg, is geen fatalisme: wij bepalen zelfstandig, continu, welke nieuwe oorzaken we leggen, welke nieuwe zaden we strooien, waarbij we de 'oogst', de uitwerking ervan, vroeg of laat op ons levenspad zullen ervaren: positief, neutraal of negatief.

Wanneer kan iemand zichzelf een Theosoof noemen?

Antwoord

Op deze vraag gaf Helena Blavatsky in haar boek *De sleutel tot de Theosofie* een helder antwoord. Zij zei: "Theosoof is hij, die theosofisch handelt."⁽¹⁾ Mevrouw Blavatsky bedoelt daarmee: als je denkt en leeft vanuit de theosofische grondgedachte dat alle dingen in essentie EEN zijn, dán stel je het welzijn van anderen, van al wat leeft, boven jezelf. Dán zul je ook openstaan voor inzichten in de achtergronden van het leven, omdat je hebt ervaren dat je daardoor je medemensen wijzer kunt begeleiden.

Om Theosoof genoemd te kunnen worden, in de betekenis die we hiervoor schetsten, hoeft je niet per se theosofische boeken gelezen te hebben. Sommige mensen doorzien deze dingen intuïtief, omdat ze naar hun geweten en diepere inzichten luisteren. Vele ware Theosofen in de wereld hebben wellicht nooit van het woord 'Theosofie' gehoord. Maar het is wel zo dat wie begrip heeft opgebouwd van theosofische leringen als reïncarnatie en oorzaak en gevolg, van de fundamentele verbondenheid van al wat leeft, enorm wordt geholpen in het daadwerkelijk theosofisch handelen.

Ben je je eigen Guru?

Volgens Jiddu Krishnamurti is ieder mens zijn eigen guru. Strookt die gedachte met de Theosofie?

Antwoord

De ideeën hierover van Krishnamurti kennen we niet precies, maar we kunnen wel de theosofische hoofdgedachte hierover geven. We beginnen met een kleine uitleg over de betekenis van het woord ‘guru’.

Met het Sanskrit-woord ‘guru’ bedoelen we een spiritueel Leraar, iemand die een diepgaand inzicht in de Kosmos en de Mens heeft verworven, en zijn kennis benut ten bate van het spirituele welzijn van al zijn medemensen. Hij helpt ze als het ware ‘zichzelf te helpen’. Want het klopt dat we elke stap in de hervorming van ons denken zelf moeten zetten, op eigen kracht.

Naast deze wijzere medemensen, die we *uiterlijke* guru’s kunnen noemen, heeft elk mens ook zijn *innerlijke* guru, en daarmee bedoelen we zijn eigen onsterfelijke kern, zijn hogere natuur, de bron van zijn mens-zijn. We zijn er een straal van. Alle inspiratie die we ervaren, alle begrip die we ontplooiën, vloeien voort uit onze hogere natuur — die namelijk al continu op dat spirituele niveau werkzaam is. In DIE zin is ieder mens zijn eigen guru. Je kunt onze innerlijke guru vergelijken met een innerlijke zon, die immer schijnt en waarbij het van onszelf afhangt of we ons denken voor deze universele en onbaatzuchtige gedachten openen of niet. Of we dergelijke gedachten serieus nemen en in ons leven willen verweven, of niet.

In theorie kan ieder mens op eigen kracht het innerlijke pad naar bevrijding gaan, door al zijn incarnaties heen. Die keuze is aan ons, want er is vrije wil.

Maar het zou veel, veel meer moeite kosten als we dat ‘alleen door eigen ervaring’ proberen dan wanneer we de aanwijzingen van de Leraren van de Mensheid — denk aan mensen als Gautama de Buddha en Krishna en Jezus — overdenken, hun waarde in de praktijk toetsen, en daardoor met veel groter begrip in het leven staan.

Onze innerlijke ontwikkeling houdt in dat we keer op keer nieuwe terreinen van bewustzijn betreden, terreinen waar wij zelf nog niet in thuis zijn. We zouden zonder de begeleiding van diegenen die daarin wél thuis zijn, die ons kunnen gidsen, veel vaker struikelen en vallen, en veel eerder doodlopende zijpaden inslaan. Kortom, we zouden veel meer leed ondervinden, dan wanneer we de inspirerende lessen en waarschuwingen van deze uiterlijke guru’s ter harte zouden nemen.

De kern van ons antwoord is: ja, ieder mens is zijn eigen guru, ja, elke stap in onze ontwikkeling moeten we zelfstandig zetten, maar waarom zouden we trachten een gevaarlijk gebergte te passeren, waarin we niet thuis zijn, als er gidsen zijn die ons de weg kunnen wijzen, en ons kunnen trainen net zolang tot we ertoe in staat zijn? Heel de Kosmos werkt op basis van het principe dat de verder gevorderde wezens de minder vergevorderde helpen.

Referentie

1. H.P. Blavatsky, *De sleutel tot de Theosofie*, hoofdstuk II ‘Exoterische en esoterische Theosofie’, paragraaf ‘Wat de hedendaagse Theosophical Society niet is’.

Activiteiten Agenda

ITC conferentie

Van 8 tot 12 augustus 2025

De jaarlijkse conferentie van International Theosophy Conferences heeft als thema: **'Celebrating the Heart of Theosophy (1875-2025)'**, omdat 150 jaar geleden de Theosofische Beweging in New York is opgericht. De conferentie is drietalig: Engels, Spaans en Portugees (simultaan).

Programma

8 augustus	Celebrating the Heart of Theosophia – Continuing H.P. Blavatsky's Impulse
9 augustus	Tracing the Mahatmic Current Before H.P. Blavatsky
10 augustus	H.P. Blavatsky – The Messenger and the Message: <i>Isis Unveiled</i> , Religion and Philosophy
11 augustus	H.P. Blavatsky – The Messenger and the Message: <i>The Secret Doctrine</i> , Science and the Future
12 augustus	The Future of Theosophy and Humanity

De conferentie bevat een rijke variatie aan lezingen en workshops.

De conferentie is online, via Zoom.

Registeren: via de website van ITC,
<https://www.theosophyconferences.org>.

Symposium 2025

De logica van het Hart – De stroom van Wijsheid, Mededogen en Vrede

Zondag 7 september 2025 van 10:00 (9.30 zaal open) tot 15:30 uur. Toegang is gratis.

Op locatie aan **Museum Sophiahof in Den Haag** (120 plaatsen beschikbaar) en online via Zoom.

Programma

Lezing 1: De stroom van Wijsheid en Mededogen uit het Kosmisch Hart

Lezing 2: De logica van het Hart in de wijsheids-tradities

Lezing 3: Wees die stroom van Wijsheid, Mededogen en Vrede

Wil je meedoen met het symposium? Schrijf je in via onze website: blavatskyhouse.org/nl/symposium/archief/symposium-2025/

Een week later, op **zondag 14 september** is er het **Engels-talige** symposium met dezelfde inhoud.

De logica van het Hart

De stroom van Wijsheid Mededogen Vrede

SYMPOSIUM
7 september 2025

Museum Sophiahof
Sophialaan 10
Den Haag

Start 10:00 uur
Toegang vrij
Ook via Zoom

Aanmelden: blavatskyhouse.org/nl

Online Lezingen

Onze reeds gegeven lezingen zijn te vinden op:
youtube.com/@theosophicalsocietypointloma

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)